

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.  
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.  
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.





# ILLUSTRERAD TIDNING

# IDUN

## FÖR · KVINNAN · OCH · HEMMET

LÖRDAGEN DEN 14 NOVEMBER 1903.

N:R 46 (881)



LIZZIE LIND AF HAGEBY.



LEISA SCHARTAU.

## MORALEN GÅR FÖRE VETENSKAPEN.

**D**E BÅDA unga damer, hvilkas bilder i dag pryda Idun, äro två unga kvinnor, som moder Svea i sanning kan vara stolt öfver att kalla sina. De ha icke skurit sina lagrar inom de sköna konsternas område, men i kampen för det rätta och det goda. England — det fashionabla, stela, förnäma, det i vetenskapligt afseende högt bildade, såväl som det enkla fattiga, okunniga, bär i den dag som är deras namn på ryktets vingar. Det finns väl icke en tidning, konservativ eller liberal, skönlitterär eller religiös, vetenskaplig eller icke, som ej i sina spalter för fram deras namn och deras gärning. De äro de för svenska öron säkerligen bekanta namnen: *Leisa Schartau* och *Lizzie Lind af Hageby*.

Den notis, som gått genom vår press, har väl icke annat än bland fysiologerna väckt någon egentlig uppmärksamhet, ty Sverige står vis-à-vis antivivisektionismen så ofantligt långt efter andra länder. Ja, kanske många bland Iduns läsekrets ej ens förstå, hvad vivisektion egentligen är eller den verkliga betydelsen af dess tillvaro.

Det är icke blott inom deras eget läger, namnen *Leisa Schartau* och *Lizzie Lind af Hageby* äga en god klang, utan äfven för deras hätskaste motståndare. Ty det varmhjärtade mod, som förmådde stålsätta dem mot allt det vidriga på deras väg till målet, kan icke annat än väcka beundran hos hvar och en tänkande människa.

*Leisa Schartau* föddes år 1876 i Stockholm, hennes föräldrar voro den nu afidne kaptenen vid Generalstaben, *Schartau*, och dennes maka,

dottern till *Karl Johans* personlige vän, kommandören i flottan, fransmannen *Servais*. Fröken *S.* genomgick först *Sutthoffs* privatskola och vistades därefter i pension i Paris.

*Lizzie Lind af Hageby* är två år yngre och föräldrarna voro härads höfdingen vid Göta hofrätt i Jönköping, *Lind af Hageby*, och dennes maka, född *Eriander*. Fröken *Lind af Hageby* genomgick först *Normalskolan* i Stockholm och därefter *Chaltenham College* i England.

De båda unga flickorna voro till intressen och karaktärer mycket lika hvarandra och förenas sedan många år tillbaka af den varmaste vänskap. Efter återkomsten från pensionerna ägnade de sig åt det område, som lockade dem mest: det sociala. Under några år studerade de en massa arbeten i vetenskaplig och social anda samt deltog i det praktiska arbetet i fattigkvarteren. Fröken *Lind af Hageby* är säkerligen känd af den stockholmska delen af *Iduns* läsare genom sina utmärkta föredrag i fångvård, fattigvård, kvinnosaksfrågan etc.

I början af år 1900 reste de båda vännerna till London för att få studera de sociala problemen i all deras nakenhet och realism. Tillsammans med *Hubert Stead* — broder till den kände fredsvännen *W. Stead* — och dennes familj bosatte de sig i *East-Stand* i *Brownings Settlement*, stiftadt af *mr Stead*. I slutet af samma år företogo de en resa till Paris i samma syfte, och det var där den väckelse gafs dem, som riktade deras blick på ett annat, ett förbigånget, föraktadt område. De kommo att besöka *l'Institut Pasteur*, och hvad de där erforo bet sig en gång för alla in i deras sinnen, grep deras hjärtan, tvingade dem in på den bana, de nu afgjort beträddt.

De återvände till Sverige och ägnade sig med ifver åt fysiologiska studier för att se, om det verkligen var nödvändigt för läkarkonsten och den lidande mänskligheten, att massor af levande, kännande varelser torterades till döds på de mest ohyggliga sätt. Af hvad de studerade blefvo de allt mera öfvertygade, att så icke var förhållandet, hvarefter de förenade sig med *Nordiska Samfundet*, hvars sekreterare de inom kort blefvo.

Men de funno snart, att deras brist på erkänd kompetens och vetenskaplig auktoritet försvårade ett framgångsrikt arbete. De beslöto då att blifva läkare. Men när de så funno, att läkare icke behöfva komma i närmare beröring med vivisektionen, uppgåfvo de denna plan, och i stället inskrefvos en dag i september de båda svenskorna i den stora *Kvinnliga medicinska skolan* i London såsom studerande i fysiologi och anatomi. Denna skola äger icke licens och kan det således där icke få vivisekeras, hvilket dock ibland sker i smyg. I stället deltaga dess studenter i de demonstrativa föreläsningar, som af Englands förnämste fysiologer hållas å de stora laboratorierna å *Imperial Institut*, *University* och *Kings College*. Så hade de nu vägen fri framför sig! Deras mening var att aflägga studentexamen och taga någon fysiologisk grad, men detta mål kunde ej nås, utan att de själfva måste utföra en stor del vivisektoriska experiment, och detta var fullkomligt oförenligt med deras principer. Emellertid deltog de i dessa föreläsningar och kursen från okt. 1902 till juli 1903.

De kände dock, att de på något sätt måste meddela andra hvad de sett och erfarit, och så skrefvo de, på grundval af sina dagboksanteckningar från laboratorierna, sin bok, »*Shambles of Seance*» (*Vetenskapens slakthus*), som utkommit i fyra stora upplagor; den tredje var för en månad sedan slutsäld och den fjärde har i dagarne utgifvits. Denna bok, som i öfversättning äfven utkommit på tyska, har väckt den mest oerhörda sensation i hela England, mer än 150 recensioner ha skrivits om den, och af dessa 150 ha 10 — säger tio — varit mindre goda eller beundrande. Alla de öfriga öfver all förväntan utmärkta! Kväkarne, som i England åtnjuta stort anseende, ämnade i procession gå upp till konung *Edvard* och öfverlämna ett exemplar af boken samt anhålla, att konungen måtte infria sitt i trontalet till dem gifna ord att »i hvarje moralisk fråga stå dem bi» och således nu förena sig med dem — något som drottningen för länge sedan gjort. Fröken *Schartau* förmodar, att detta redan satts i verket.

Då *Nordiska Samfundet* saknar disponibla medel för att utgifva boken på svenska, komma delar af den att intagas i *Samfundets* tidskrift.

De afslöjanden, som gjorts i boken, äro verkligen af upprörande art. Berättelserna om den oerhörda råhet, som karakteriserar demonstrationerna och de absolut onyttiga

experimenten, som betyda namnlösa kval för de lefvande uppskurna djuren, låta för våra öron som ohyggliga fantasier från en långt tillbaka liggande, på all mänsklig hänsyn och bildning utblottad tid. Men författarinorna stå på en grund af fakta, och hvarken professorer eller studenter kunna förneka sanningsenligheten af deras påståenden. När detta i tryck når allmänheten, ha fröknarna Schartau och Lind af Hageby redan afrest till London, dit de per telegraf kallats för att med sina personliga vittnesmål deltaga i den stora sammandrabbning, som väntas äga rum mellan vivisektorer och antivivisektorer. Hela den vetenskapliga världen i England är delad i dessa två läger, och den senare delen har på sin sida hela folkopinionen. Bland dem, som förklarar vivisektionen absolut värdelös och förkastlig, äro bärarne af namn, som äga europeisk klang: prof. Wallace, Lawson Tait, sir Frederick Treves, militärofverläkaren vid armén Thornton, den franske kirurgen Nénanton, Charles Taylor, medlemmen af franska akademien d:r Roche, d:r Ernst Grysanowsky, prof. J. Hurlt, d:r Hoggan, som öfvergått från vivisektorernas läger, prof. Ferguson, d:r Charles Bell, prof. Zöllner, Strauss-Dürkheim. Icke endast engelska vetenskapsmän deltaga sålunda i kampen.

Vid Nordiska Samfundets årsmöte i hotell Continentals festivitetsaal i Stockholm höll fröken Schartau nyligen ett briljant föredrag öfver: »Personliga erfarenheter och intryck» från denna tid vid laboratorier. Salen var till trängsel fylld med en distinguerad publik, och vid föredragets slut öfverlämnades till fröken Schartau en praktfull bukett såsom ett tecken till den djupa sympati och aktning hennes gärning väckt. Fröken Lind af Hageby har vistats i Schweiz för att hvila, och de båda vännerna ha nu i London sammanträffat för att tillsammans slå slaget emot vivisektionismens förkämpar. Massan af Englands läkarekår står på deras sida och en hel del fysiologer, som ju förut nämnts.

Kanske bör jag nämna några ord om den moraliska innebörden i denna fråga. Den ligger ju till en del i öppen dag, men hvad som kanske ej beaktats är, att den vivisektoriska andan följer vetenskapsmännen in i sjukhusen, och i stället för fyrfotingar bli *människorna* där »försöksdjur». De fattiga, som ju intet betala »och därför inga fordringar få ha», bli offren. I England gå de allmänt, yrkesmännen emellan, under namnet af »försöksdjuret» det eller det, man experimenterar med dem, öfverför smitta, exempelvis syfilis och en hel del andra smärtsamma och svåra sjukdomar, i deras kroppar. Ett lif äger intet värde för dem! Vivisektionen förråar i en otrolig grad.

Af hvad som sagts om Leisa Schartaus och Lizzie Lind af Hagebys arbete förstå vi, att vägen ej varit eller är lätt, att det har fordrats en otrolig själfbehärskning och ett modigt själförnekande, för att de skulle kunna nå sitt mål. Och jag vågar göra mig till

**Ekzem**, finnar, sår, hudutslag, reformar o. d. behandlas bäst med F. PAULI'S AZYMOL, hvilket dessutom för sin mångsidiga användbarhet aldrig bör saknas i något hem. Läs de läkareintyg och den broschyr som medfölja hvarje flaska AZYMOL.

**Aseptin är gammalmodig** sedan det af en svensk läkare uppfunna preparatet »AZY-MOL» visat sig vara ojämförligt mera verksamt. Vid alla tillfällen då Ni förut begagnat Aseptin bör Ni numera alltid använda »ANTISEPTISK AZYMOL.

tolk för de af våra svenska kvinnor, som ha förstående och hjärta för allt lidande, när jag säger till Leisa Schartau och hennes vän: *Lycka till!* Det går *ifrån* mörkret, genom skuggorna, *mot ljuset*.

EIVOR.

## ETT ALLVARSORD.

**M**INA systrar, I som vandren på den solbelysta sidan utaf vägen genom lifvet, som ej burit dagens tunga eller pröfvat natters vaka i en kamp för lifvets nödtorft, mig har nått en sakta klagan ifrån bleka trötta systrar, som sin väg i skuggan vandra. De ha burit dagens tunga, de ha pröfvat natters vaka, det är de som sent och tida sötta edra vackra dräkter. Ingen brist *då* kunde märkas, aldrig guldet brukat tryta, då det gällde dyra stoffer eller rika garnityrer, hvarmed dräkten skulle prydas. Men när ändtligt den är färdig, kanske se'n I tröttsamt pröfvat tålmodet i det sista, då — med ens har guldet sinat, ofta ären I försvunna, utan att er skuld ha gäldat. Och där gå I tanklöst loja utan samvetsagg och blygsel, kalla uti edra hjärtan... På den lön, hon rättvist fordrar för att kunna lifvet lefva, eder stackars trötta syster kan i månader få vänta.

SNORRE.

## SVERIGE I ST. LOUIS.

**S**OM IDUN redan för ett par nummer sedan meddelade, har en plan framlagts om en *Sveriges byggnad* på den stundande stora amerikanska världsutställningen, och vi bragte samtidigt ett par afbildningar af arkitekten Bobergs tilltalande förslagsritningar. För att skaffa medel till denna fosterländska saks fullföljande har nu ett upprop utgått, undertecknad af riksdagens talmän och andra riksdagsmän, författare, konstnärer, tidningsmän m. fl. Med en varm anbefallning till våra läsare låta vi här dess innehåll följa:

Den 1 nästkommande maj öppnas i St. Louis i Förenta Staterna en världsutställning, den största som någonsin ägt rum. I denna fredliga täflan nationerna emellan komma så godt som alla jordens civiliserade folk att vara representerade. Äfven Sverige kommer att officiellt deltaga i utställningarna för konst- och undervisningsväsende samt — enskildt — på åtskilliga af de industriella afdelningarna.

Men dessutom komma de flesta nationer, i likhet med hvad som ägt rum på de senaste stora världsutställningarna, att åt sig uppföra särskilda byggnader, utgörande tillsammans en »nationernas gata», där all världens flaggor skola vaka bredvid hvarandra. Knappast något land har undandragit sig att genom en sär-

skild nationell byggnad därstädes liksom i en brännpunkt markera sin tillvaro och åstadkomma en samlingsplats för sina i Amerika bosatta landsmän.

Den svenska riksdagen har emellertid, dels med hänsyn till den allmänna ekonomiska ställningen, dels på grund af den jämförelsevis obetydliga grad, i hvilken Sverige deltagit i själfva utställningen, icke ansett sig kunna för sin del anslå medel till uppförande af en särskild byggnad i St. Louis, och dessa skäl böra respekteras.

Undertecknade hafva emellertid en känsla af, att frånvaron af de svenska färgerna på nationernas gata i St. Louis skall för tusenden och åter tusenden af våra landsmän därute kännas som en smärtsam missräkning, och att ett upprop till svenska män och kvinnor i syfte att insamla medel till ett svenskt hus i St. Louis icke skall förklina ohörddt. Mer än två millioner människor af svensk börd finnas i Nordamerika. Trots afståndet är känslan för det gamla fäderneslandet alltid varm och lefvande hos dessa våra bröder och systrar, och de hafva mångfaldiga gånger, senast under nödtiden i Norrland, gifvit storartade och hjärtevarma prof därpå. I tusende hem i Sverige har man också alltjämt bevis för, att samhörigheten icke brustit.

Med gåfvor och gengåfvor bevaras vänskapen bäst. Att städse vänskap och förtroendefullt samförstånd må bibehållas mellan oss och svenskarne i Amerika, är en uppgift af kanske öofverskådlig betydelse. En underpant på sitt sinne, ett »handslag öfver hafvet» skulle det svenska folket gifva sina landsmän därute genom att på utställningen resa åt dem en byggnad, som till ursprung och stil är svensk, och där den gamla blågula flaggan vajar, kallande svenskarne till samling.

Ett synnerligen tilltalande förslag till en byggnad af här afsedt slag är uppgjort af arkitekten F. Boberg. Kostnaderna för byggnadens tillverkning här hemma, frakt, uppsättande m. m. belöpa sig till omkring 100,000 kronor. Med tanke på det stora intresse för saken, som redan visat sig vid planens första framläggande, äro vi öfvertygade om, att detta belopp skall kunna åstadkommas genom en *nationalsubskription*, i hvilken alla kunna deltaga, och där hvarje bidrag, stort eller litet, är lika dyrbart, därför att det gifves med varmt hjärta och för ett ideellt ändamål.

Vi tillåta oss härmed inbjuda svenska folket att genom penningbidrag medverka till uppförandet af *Sveriges byggnad i St. Louis*.

Teckningslista finnes utlagd på *Iduns kassakontor, Bryggaregatan 17, Stockholm*, och mottagas tacksamt bidrag äfven pr post.

## EPILOG TILL »EN LÄXA». AF EYVOR STEEN.\*

**D**ET ÄR så många som med intresse frågat mig, »hur det sedan gick med bror Herman och lilla Greta,» att jag finner mig nästan ha en viss skyldighet att komma med en liten epilog — med »slutet på läxan».

Jag är också synnerligen upplagd att göra det i afton, då jag alldeles nyss följt dem till »tagget, som skulle föra dem ut på en liten »wedding-trip» till Grekland, Gretas drömmars land sedan hon var liten skolflicka. För att börja från början får jag då gå 3 månader tillbaka från denna dag — deras bröllopsdag — och ungefär lika långt fram i tiden räknad från den dagen jag sände Herman upp att göra afbön.

Nog var det redan då med en undran i mitt stilla sinne, om inte lilla Greta i och med den

\* Se Idun n:r 43, 44.

läxa hon gaf honom också omedvetet slog ett slag för sin egen lycka, som jag såg hans häftiga ånger, i synnerhet som det visade sig att den där erfarenheten var af bestående betydelse för honom i mer än ett afseende. Det var som om den mognat honom. Hans väsen blef allvarigare, manligare, hänsynfullare — och det klär honom onekligen, han var inte så litet själfsväldig förut. Greta reste dagen efter uppgörelsen till Stockholm på tre månader, hvilket ju var det behagligaste för båda kontrahenterna.

Herman arbetade duktigt under tiden och tycktes totalt ha mist lusten att vara ute med. Vi talade aldrig om Greta och jag visste inte hur pass stor del af hans tankar den lilla episoden ännu upptog, då Fritz en dag kom hem från en herrmiddag — eller rättare från ett »nachspiel» efter den, där Herman och han tillsammans varit.

Han berättade då, att en af de yngre office-rarne, under det de sutto vid sina glas och rökte, skämtande frågat Herman, om hans bristande intresse för societetslivet under senare tiden hade med Greta Helligrens frånvaro att göra.

Herman skiftade färg för ett ögonblick, men svarade just ingenting.

»Hör du, von Rein,» hade då en annan af kamraterna infallit, »vet du hvad som sägs i stan?»

»Nej, och inte bryr jag mig om det heller,» svarade Herman kort.

»Äh det kanske du inte sade, om du finge höra det,» fortfor den andre.

Herman teg och rökte.

»Det är verkligen en dyrbar historia,» inföll en tredje, »berätta den för all del för honom!»

Och så kom det en lång skvallerhistoria, med ett uns af sanning till grund, men med en massa utstofferingar och som i korthet lydte så, att Herman friat till Greta hos gubben Helligren, som med förtjusning sagt ja, men att hon själf, när det kom till kritan, svarat nej!

Hennes faster, husföreståndarinnan hos bryggaren, hade uppsnappat några ord af samtalet mellan dem, som hon uttydt efter sitt hufvud och sedan låtit gå vidare jämte en utläggning om, hur hon »med egna ögon» sett Herman blek och upprörd lämna Greta, som dagen därpå reste till Stockholm.

»Du — Herman von Rein — har således fått korgen af lilla Humlan. Historien är verkligen inte illa!»

Herman reste sig upp i hela sin ståtliga längd. Han var blek och ögonen brunno i hans ansikte, men han talade fullkomligt lugnt.

»För det första ber jag er lägga bort det där dumma namnet på fröken Helligren,» sade han. »Jag vet att jag själf har äran af den där kvickheten, och det ger mig också rätt att afifva den. — Jag anhåller dessutom att hon, åtminstone i min närvaro, inte nämnes med annat än den aktning, som tillkommer henne och som hon förtjänar i högre grad än kanske någon af er anar. — Hvad historien om den omtalade — korgen vidkommer, så anser jag mig inte, äfven om jag känner till rätta förhållandet, ha någon som helst skyldighet att redogöra för den.»

Han teg ett ögonblick och fortsatte långsammare.

»Skulle jag se'n ha — ett afslag att minnas, är det en sak mellan henne och mig — det rör ingen annan — och jag hoppas att det är sista gången det här ämnet afhandlas — oss emellan åtminstone. Godnatt!»

Det blef dödyst ett ögonblick, tills den unge officer, som berättat historien, med ens sprang upp och gick fram till Herman, som redan var vid dörren.

»Förlåt mig, von Rein,» sade han allvarsamt, »men jag hade verkligen inte en aning om att det skulle kunna ligga — den ringaste sanning — något som helst för dig sårande i den där historien — annars hade jag naturligtvis inte talat om den!»

»Det förstår jag ju,» svarade Herman lugnt, »och som jag egentligen är tacksam att ha fått höra den, behöfs ingen afbön. — Godnatt, min vän,» och så gick han.

Af hänsyn för Fritz talades inte mer om saken, men jag kände mig både rörd och förargad af Hermans vägnar. En större upprättelse kunde han emellertid aldrig ha gifvit lilla Greta.

Så kom hon hem och det var med stor spänning jag motsåg det första mötet mellan dem. Det var den 1 dec. på en supé hos en af stadens honoratiöres, och Helligrens kommo något sent, så att sällskapet var församladt, då de inträdde. Herman stod bredvid mig och hvad han tänkte vet inte jag, men nog hade jag hjärklappning, så mycket är säkert. Till min stora förvåning var det emellertid Greta, som behärskade situationen. Fullkomligt obesväradt kom hon fram till oss, hälsade först på Fritz och mig och räckte sedan Herman handen, med en lugn och klar

blick upp på honom. Hon stod t. o. m. några minuter kvar hos oss och språkade om gemensamma stockholmsbekanta och hjälpte på det viset genom sin fina, kvinnliga takt Herman öfver en stund, som nog inte var så rolig för honom med alla de nyfikna skvallerhungeriga blickar vi hade fästade på oss.

Jag vågade inte se på honom, men stack oförmärkt min hand i hans, då Greta lämnade oss för att hälsa på gruppen bredvid oss, som med långa öron lyssnat till vårt samtal, och jag fick en tryckning tillbaka, som hotade att fullständigt tillintetgöra mina fina nya handskar.

Jag följde med ögonen den smärta hvita flickgestalten, som lugnt och med en viss omedveten värdighet hälsade gled från den ena gruppen af gäster till den andra, fullkomligt oberörd, som det tycktes, af det intensiva intresse, hvarmed hon från alla håll beskådades, dels såsom hjältinnan i den nyaste skvallerhistorien, dels emedan hon odisputabelt undergått en i ögonen fallande förändring, hvad det nu berodde på.

»Ja, det är märkvärdigt ändå hvad en liten stockholmssejour kan göra,» sade vår unge borgmästare under kvällens lopp till mig, då talet föll på Gretas förvandling »från puppa till fjärl», som han uttryckte sig. »Hvem kunde tänka sig att den där lilla blyga, tysta flickungen på ett par månader skulle utveckla sig på det viset! Rör hon sig inte med en hållning som en ung prinsessa! — Och så kan man ju tala med henne numera. Hon har inte bara sett och hört mycket däruppe den här tiden — hon har förstätt och tänkt öfver det också! — Ja, se Stockholm är Stockholm ändå! Det ligger någonting utvecklande i bara luften däruppe — det är säkert!» Och han suckade vid tanken på det förlorade paradiset — stockholmsbarn som han är.

Jag tänkte i mitt stilla sinne att det finns andra erfarenheter än t. o. m. en stockholmssejour, som hastigt nog kunna förvandla en liten utvecklad flicka till en tänkande kvinna, men den reflexionen behöll jag för mig själf.

Tiden gick och så småningom glömde man att sysselsätta sig med vårt par, då de själfva icke gifvo någon anledning till vidare prat. Greta hade en förunderlig förmåga att så fort de voro tillsammans stämma tonen dem emellan så fullkomligt naturlig och obesväradt, att skvallret måste dö bort.

Mig rörde detta därför att jag förstod hvad som låg bakom: omsorgen för att Herman inte på minsta vis skulle behöfva kännas vid följderna af sin förseelse mot henne, på samma gång det blef henne själf en hjälp att bekämpa den känsla jag mer än en gång i obehagade ögonblick fann lefva så varm och djup som någonsin inom henne. Hon föreföll mig ibland som en riktig liten hjältinna.

Herman kände det i början som en orimlig lättnad och hans tacksamhet och beundran för henne voro mycket stora, men — man är ju aldrig nöjd här i världen!

»Jag ger alltihop så många som både flyger och far — jag söker transport härifrån i morgon dag! — Det kan inte sjutton stå ut i den här hålan längre!» kom det plötsligt med gammal känd »kläm» en afton, eller rättare sagt natt, då han följde mig hem (Fritz var nämligen borta på sjukbud) från en ganska liflig bal på stads-hotellet, där borgmästaren på ett i ögonen fallande sätt uppmärksammat Greta.

»Hvad nu då!» sade jag häpen.

Han svarade inte strax.

»Den där ohängda juristsnobben — hvad han han med Greta att göra!» utbrast han därpå helt omotiveradt, i retlig ton.

»Lika mycket som du, förmodar jag,» sade jag lugnt.

»Gör dig inte dummare än du är, Lisa!» löd det vänliga svaret, »det måtte väl ändå vara skillnad, skulle jag tro!»

»Jag vet inte det. — Jag har då dina egna ord på, hur glad och tacksam du varit öfver att hon inte bara har förlåtit, utan också tycks ha glömt hvad som varit er emellan, och att hon då tar emot en annans hyllning, är väl ingenting, som behöfver väcka ditt misshag,» fortfor jag illasinnadt.

»Ja, men jag tål det inte! Och jag är inte tacksam längre, för att hon glömt mig och visar mig det så tydligt som hon gjort det i afton!» kom det i häftigt upprörd ton. — »Se så — nu är det sagt — och nu vet du det, Lisa!» tilllade han lägre.

Jag stack min hand under hans arm med en liten smekning. »Käre Herman,» sade jag sakta.

»Säg ingenting just nu, är du hyggelig.» Rösten var inte stadig och han drog mössan djupare ned öfver ögonen.

Vi gingo tysta en stund.

»Jag förstår ändå inte alltihop det här,» bör-

jade han slutligen igen. »Om hon nu tog — det där — så djupt som det verkligen såg ut — att då kunna på ett par månader så fullkomligt glömma alltsamman! — Om det varit någon annan — men hon, med den natur hon har! — Det är naturligtvis nemesis, som vakar öfver mig, fast jag då verkligen inte tycker straffet står i rimlig proportion till synden, när den inte kom värre skada åstad.»

»Jag vet inte om du riktigt kan bedöma den saken, Herman,» invände jag.

»Ähjo, vet du — så tämligen, tror jag nog! Det behöfs verkligen inte glasögon för att se, att hon är fullständigt botad — om — det nu någonsin existerade annat än i hennes inbillning alltsammans!»

»Vore det ändå inte så godt att fråga henne,» framkastade jag.

»Fråga henne!» Han tvärstannade och såg på mig ett ögonblick! »För nöjet att i verkligheten få, hvad skvallret en gång redan tilldelat mig — en ordentlig korg — tack så mycket!» Och han satte i väg igen med en sådan fart, att jag hade svårt att följa honom.

»Jag undrar det, Herman,» började jag igen efter ett ögonblicks tystnad. Det gjorde mig ondt om honom, och så pass säker på min sak som jag var, tyckte jag mig ha rätt att inge honom litet hopp.

»Men hvad menar du, Lisa!» afbröt han mig häftigt. »Inte gör du mig någon tjänst med att gå här och försöka inbilla mig. — — Tror du verkligen att en flicka uppför sig så mot den — mot den hon håller af, som Greta gör det mot mig? — — Så fullständigt lugnt och obesväradt — så fördömt vänligt och — systerligt alltigenom? — Ne-nej du! Klarare än så ser jag allt! — — Ähnej! — Låt oss lämna det här ämnet, är du snäll!» tillade han vid ännu en liten svag invändning från min sida — »det tjänar ju ändå ingenting till! — Jag har begått en dumhet och nu får jag sota för det — det är hela saken.»

Vi hade kommit till min port och han stod ett ögonblick tyst blickande ut öfver landskapet framför sig — ett fullkomligt sagoland i sin gnistrande rimfrostskrud, dubbelt trolskt i det strålande månluset.

»Det är i alla fall underligt,» sade han lågt, »att en gång ha hållit sin lycka i handen, utan att ha den ringaste känsla af det — — bara ha kastat den ifrån sig, i rena blindheten eller — dumheten. — — Nå — det kan nu inte hjälpas. — — Det är bara att bita ihop tänderna och hugga nytt tag igen — så godt man kan — — men nog känns det. — — Godnatt med dig, lilla syster, sof godt!» Så kysste han mig och gick.

Jag följde med ögonen hans högresta gestalt tills den försvann i skuggan under det glittrande hvalfvet af de gamla lönnarna vid grinden, och på en gång gripen och med en ängslig undran, om han kanske ändå hade rätt och jag, när allt kom omkring, sett saken för sangviniskt, öppnade jag långsamt porten och gick in. Men inte sof jag mycket den natten. Tänk, om jag misstagit mig! Och så obilligt det egentligen var, steg vid den tanken en aggande känsla af ovilja mot stackars lilla Greta upp inom mig. Ett annat ögonblick däremot kom jag ihåg, hur jag på balen, just under en dans, då hon var engagerad af borgmästaren, observerat hur hennes blickar oförmärkt sökt Herman, som mörk i hågen, stödd mot en dörrpost, gjorde sina förmodligen mindre glada iakttagelser — och jag kastades fram och tillbaka mellan hopp och misströstan, värre än om jag själf varit olyckligt kär.

Om jag bara tordes tala vid henne, som jag verkligen ett ögonblick under vårt samtal på hemvägen så fast beslutit mig för att göra! Men detta att Herman var så fullkomligt bestämd i sin uppfattning af saken, gjorde mig vankelmodig — och inte var Fritz hemma, så att jag hade någon att råda med, och oupphörligt hade jag för mig Hermans ansikte, där han stod i månluset med ett uttryck i ögonen, som kom mitt hjärta att värka, bara jag tänkte på det.

»Nej — jag talar med henne — och det i morgon dag, det må bära eller brista!» och med den föresatsen somnade jag.

\*

Nästa dag var tjugondag Knut, och Herman kom ganska tidigt på förmiddagen upp till oss, han hade lofvat barnen att hjälpa dem att fiffa upp julgranen för sista gången, innan den gick sin ärofulla död i brasan till mötes. Han var blek och såg trött ut — han hade nog inte sovit bättre än jag — men han föreföll lugn och skämtade och lekte med barnen på sitt vanliga älskvärda sätt.

Bäst som vi höllo på att klippa »kassar» och binda trådar i äplena trädde — Greta in i salen.

Enligt referat af meddelande från Svenska Tandläkarsällskapets kommitté för undersökning af gängse antiseptiska munvatten på Internationella Tandläkarkongressen i Stockholm den 15 Aug. 1902 är

# STOMATOL

ovedersägligen det munvatten, som bäst uppfyller de fordringar medicinen och tandhygienien ställa på ett bakteriedödande och sjukdomsförekommande preparat för tändernas och munnens vård.

**STOMATOLFABRIKEN, Stockholm.**

H. M. Kontungens Hofleverantör.

Hon kom för att bjuda barnen på granplundring dagen därpå, hvilken framställan mottogs med stormande förtjusning.

Hon såg så söt ut med den friska färgen på kinderna och sitt ljusa ostyriga hår som en gloria kring ansiktet, hvart ögonen strålade med en alldeles ovanlig glans, att jag kände en ögonblicklig lust att köra ut henne igen och be henne vara snäll och hädanefter hålla sig ur vägen för oss (för så vidt Herman nu hade rätt), men då han själf med ett lugn, som alldeles förvånade mig, både deltog i konversationen och t. o. m. erbjöd sig att ge henne en lektion i kassklippning, lade jag glömde för ett ögonblick nästan bort det kritiska i situationen, i synnerhet som barnen smittade oss alla med sin munterhet. Jag inbjöd henne t. o. m. helt förtroligt att taga del i vårt arbete, hvartill hon gladt samtyckte, och fullkomligt obesväradt lade hon af sig hatt och kappa och slog sig ned. Så ringde det och jungfrun kom in med ett kort:

»Majorskan Willmers.»

Jag såg ett ögonblick villrådig på Herman. Det var helt enkelt stadens vandrande krönika, känd för sin just inte öfverdrifna grannlagenhet, som gjorde oss den äran.

»Tag emot henne i förmaket — vi stänga dörrarna hitin,» sade han hastigt med en blick på Greta, hvars vackra färg plötsligt stigit en nyans, då majorskans namn nämndes. Jag gick och han sköt själf till dörrarna efter mig, dock utan att låsa dem. Hvad som sedan passerade därinne har jag genom Gretas egen berättelse.

De fortsatte med sitt arbete och hade just börjat kläda granen, då några ord af majorskan plötsligt nådde deras öron.

»Nåå, min lilla doktorinna, hvad sägs om det nya partiet?»

»Hvilket?»

»Åh — borgmästaren och lilla fröken Hellgren!»

»Det visste jag inte en gång af —»

»Såå? — Jo, det lär vara alldeles afgjort, fast det nog kom som en öfverraskning — men det är just Greta Hellgrens starka sida — öfverraskningar.»

»Hvad menar majorskan?» Jag lät rysligt »spansk», förklarade Greta sedan.

»Ahjo — nog var det t. ex. märkvärdigt att hon gaf löjtnant von Rein korgen, en så älskvärd och ståtlig ung man och af så fin familj — det kunde väl ingen tänka sig! Och jag får säga att jag knappast trodde mina öron, när jag först hörde det där ryktet, men när så min man kom hem från den där middagen hos borgmästaren och sade, att det kommit på tal där och att löjtnant von Rein själf bekräftat det — så kunde jag ju inte annat än tro det! — Inte för jag förstår hvad de se på den där lilla flickan — men — ja, förlåt mig! — Det borde jag väl egentligen inte tala om här i huset — men nog är det väl *guldglansen*, som gör sitt till —»

Mer hörde de inte, ty jag reste mig upp och gick fram till salsdörren, som jag eftertryckligt låste.

Majorskan såg häpen ut.

»Det är väl ingen därinne, som kan höra oss?» frågade hon med en högljudd hviskning.

»Ahjo, min bror och fröken Hellgren hålla just på att hjälpa barnen litet med julgranen,» sade jag lugnt. Det var ju förfärligt oförsiktigt af mig, men dels var jag så ond på den ogrannliga, otäcka gamla pratmakerskan, fast jag då verkligen inte trodde ett ord af hela historien om förlöfningen, dels kände jag mig med ens så viss på att detta, om något i världen, skulle klara förhållandet mellan de båda därinne, att jag inte kunde tåga. Jag hade mest lust att gråta, men gumman gjorde en så gränslöst komisk figur i sin afsigkkommenhet, att jag måste le midt i min

upprörda sinnesstämning. Hon dröp förresten rätt snart af för att i nästa gård sprida den nyaste nyheten — hurudan den nu lät i hennes mun — inte vet jag, och inte har jag heller forskat efter det sedan.

Det var emellertid inte om mig och majorskan jag skulle tala, utan om effekten af hennes skvaler på de båda »föremålen» i salen.

Herman stod på trappstegen framför granen och Greta nedanför för att räcka honom hvad som skulle hängas i den. Då borgmästarens namn nämndes, hejdade han sig ett ögonblick, och handen, som höll på att fästa en svensk flagga i toppen på granen, skälfde till, men strax därpå fortsatte han som om ingenting händt.

»Är det rätt?» frågade han lugnt, med en blick på flaggan.

»Nej, det är det visst inte! Det är en enda stor osanning från början till slut!» utbrast Greta med gråten i halsen.

»Hvad?» sade han och såg ett ögonblick förvånad ned på henne från sin höjd. Han påstår än i dag att han ingenting hört, men Greta betydde att det var omöjligt, så genomträngande som majorskans röst är, och att det bara var elakhet af honom att låtsas motsaisen.

»Jo — det är rätt,» svarade hon emellertid kort, med ens kall och lugn igen.

Så kom nästa salva, historien om korgen.

Herman hade gått ned från trappstegen och stod med en stor skiftande kula i handen och funderade på, hvar den skulle placeras för att taga sig som bäst ut.

»Att det kommit på tal där, och att löjtnant von Rein själf bekräftat det.»

Alldeles tydligt hördes orden in till dem, i synnerhet som barnen gått ut och inte ett ljud störde tystnaden i salen.

Herman vägde ett ögonblick kulan i handen. Så kramade han plötsligt ihop den, kastade bitarna ifrån sig på bordet och gick fram till fönstret. Greta stod alldeles stilla och bara såg på honom. (Det var då jag stängde dörren.)

»Narrades hon — nu också?» frågade hon långsamt.

Han vände sig om och såg henne rätt in i ögonen. »Nej,» sade han blott.

»Men *hvarför* — gjorde ni så? *Hvarför* sade ni det? Det var ju inte sant!»

»Ahnej — jag ljög inte heller — jag bara — *lät dem tro det* —»

»För min skull?»

»Nåja — det var väl i så fall inte för mycket, fröken Greta. — Förresten,» kom det plötsligt med en viss bitterhet, — »hvad som *du* kanske inte fullt öfverensstämde med sanningen, skulle nog så mycket säkrare göra det *nu* — om jag —»

»Hvad menar ni? — Var snäll och tala ut, löjtnant von Rein!»

»Om jag framställde den frågan till er — som — som folk antar att jag *har* gjort.»

De mätte hvarandra tyst några sekunder med ögonen, Herman med ett nästan trotsigt uttryck i sina, Greta med den där stora, vidöppna blicken, som är henne egen, då hon blir upprörd.

»Är ni så — alldeles säkra på det?» kom det slutligen mycket lågt.

Han blef krithvit i ansiktet.

»Greta?»

»Ja,» med en plötslig snyftning. Och utan ett ord vidare kastade sig lilla Greta rakt i hans famn.

Det var slutet på »låxan».

## EN LITEN TITT TILL ASKERSUND. MINNE FRÅN I SOMRAS AF N. P. ÖDMAN.

TVÄNNE SVENSKA småstäder hade, om jag så får uttrycka mig, »länge lekt i min häg». Den ena var Torshälla, den andra Askersund. Jag hade föga hört talas om dem, knappast träffat någon, som med egna ögon skådat dem och inte heller sett någon beskrifning öfver dem i »Turistföreningens årskrift», och det vill säga mycket — och därför omgäfvos nu dessa undagömda små städer i min fantasi med en intressant *nimbus*, som började allt mer oemotståndligt locka mig. Ja, jag greps af en viss ärelystnad att i denna turist- och forskningsresonas gyllene tid bli deras upptäckare och historisograf. Och så en vacker dag i somras tog jag mitt parti

och telefonerade till min gamle vän och f. d. reskamrat, patron Axelin på Sunda, med en höfelig förfrågan, om han ville göra mig sällskap på en liten turistfärd till dessa två städer och ta kameran med sig — och han ville både det ena och det andra.

Vi reste först till Torshälla, men detta besök, så intressant det också var, vill jag nu inte beskrifva, af det enkla skäl att jag redan gjort det på annat håll\*, utan inskränker mig till att för Iduns läsare skildra mitt besök Askersund och dess omnejd.

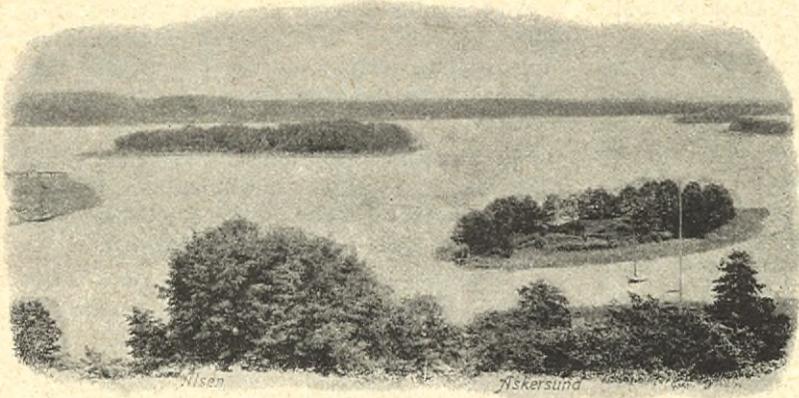
\*

Hur man kommer per järnväg till Askersund är det nog ej många af mina ärade läsare (utom askersundarne själfva), som kunna säga »på rak arm». Det blir nog att leta »värre» i tågtidtabellen. Det fick också Axelin och jag göra. Särskildt från Torshälla var det krångligt nog med flera ombyten — men den resan gick ändå på cirka 11 timmar. Kl. 7.35 på morgonen afreste vi nämligen från Torshälla och kl. 6.22 e. m. voro vi i Askersund. I Hallsberg där vi träffade i matsalen en hel mängd »mosskultur-föreningsmedlemmar», som sågo betydligt trefligare ut, än det långrandiga namnet antyder, var frestelsen visserligen mycket stor att följa med till »mosskultur-föreningsmötet» i Vadstena, helst Axelin själf var medlem, men så galna voro vi inte ändå, eller, med andra ord, vi motstodo Vadstenafrestelsen och fortsatte ihärdigt till Askersund.

Sista ombytet gjordes i Lerbäck på Hallsberg-Mjölbybanan. Och nu kommo vi in på en liten kuriös smalspårig bana med små trånga vagnar; och därmed fördes vi ock som genom ett trollslag in i en alldeles ny värld. Hvad först själfva banan beträffar, så må anmärkas, att den, synnerligen sedan vi hunnit förbi Skyllbergs vackra gamla herrgård och stationen af samma namn, gick i en mängd kurvor, ja slingrade ibland nästan som en orm, synbarligen för att undvika de för en liten bibana dyrbara tunnlarna, och vidare att den, förmodligen för att äfven undvika de dyrbara bortsprängningarne, gick backe upp och backe ned nästan som en vanlig landsväg. Ja, det var en liten pigg och klok och förständig bana! Och äfven naturen omkring oss var något nytt: vi foro så godt som hela tiden genom en tät öde barrskog, en verklig urskog — så ogenomtränglig och mörk såg den ut och så utan alla tecken till människoboningar. Och ändå voro vi midt i hjärtat af Sverige. Förklaringen fingo vi sedan: vi befunno oss i den gamla vilda skogs- och bergstrakt som heter *Tylö skog* och som står i sammanhang med *Tivedens* östliga utgreningar.

Ändtligen glesnade skogen, och framför oss låg ett vatten så blått som Italiens sjöar. Det var naturligtvis *Vettern*, eller rättare, det var, som vi sedan fingo veta, dess nordligaste vik, skild från *stora Vettern* genom ett sund och bärande sitt eget namn »*Alsen*». Vi kommo allt närmare, och ett leende landskap med berg och sjö, åker och äng låg utbredd framför oss i den mest strålande sommarfäring. På höger hand framskymtade mellan löfträden rader af hustak och tvänne kyrktorn, det ena, som syntes närmare, knubbigt och kort, det andra, som låg litet längre bort, resligt och högt och med en vacker tornspira. Vi voro i Askersund. En medresande upplyste oss, att det förra var stadens kyrka, det andra landsförsamlingens. I nästa ögonblick blåste lokomotivet och strax därpå stan-

\* I kalendern »Vintersol» som kommer ut till julen.



UTSIKT ÖFVER ALSEN.

nade vi vid ett litet enkelt och trefligt stationshus, som låg för sig själf i stadens utkant nära stranden af den vackra Alsen.

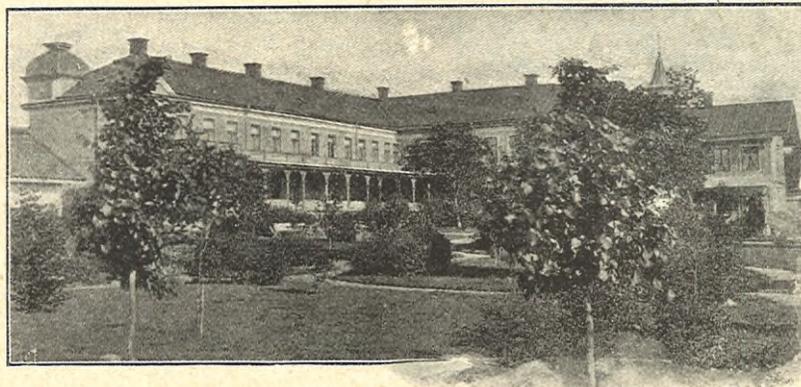
Vi märkte genast, att vi kommit till en förnämre stad än Torshälla, ty här i Askersund stod vid stationen en hotellvaktmästare med guld på mössan, då däremot i Torshälla ej hade synts ett spår af någon sådan. Och då vi voro de enda »hotellpassagerare» på tåget, så tog han genast hand om oss och tågade med vårt pick och pack framför oss till »Stadshotellet», som låg helt nära stationen, just där själfva staden började.

Och det var ett ståtligt hotell för en så liten stad, mitt herrskap, inte en liten fallfärdig träkåk som i Torshälla. Och så trefligt det låg sedan! Dess långa tvåvåningsfasad inåt staden vette mot en privat trädgård tvärs öfver gatan med fruktträd och gröna gräsmattor, och den andra sidan med dess stora vackra verandor och hotellets egen prydliga och lummiga trädgård med blomsterrabatter och sandgångar vette åt den täcka Vetersviken. Jag fick ett stort vackert rum åt fruktträdgården, Axelin ett dito åt sjön.

Men naturligtvis stannade vi ej en enda minut längre i våra rum, än vi behöfde, utan, så snart vi hunnit slå järnvägsdammet af oss och snygga till oss en smula, gingo vi ut på forskningsfärd i den lilla staden och styrde kosan direkt till det närbelägna torget. Hvad som mycket snart frapperade oss, var, att Askersund var en liten snygg och välbyggd stad. Visserligen inga stora moderna hus och just inga stenhus heller, men det var trefliga och ordentliga tvåvåningshus det mesta, med en viss rak och förnäm hållning; och äfven gatorna voro, olikt Torshälla, mycket raka och jämförelsevis breda också, och torget af en aktningssjudande storlek och omgifvet af idel snygga hus. Samma intryck af prydlighet, rätlinighet och rymlighet mötte vi öfverallt under vår fortsatta promenad genom staden. Jag säger inte, att detta är »pittoreskt» — nej, i det afseendet öfverträffas Askersund vida af Torshälla — men jag skulle vilja säga, att det verkar lugnande och rogifvande, ungefär som ett stort hemtrefligt hvardagsrum i gammalmodig enkel imperialstil, där de raka pinnmöblerna stå ordentligt kring väggarne och ingenting skjuter oroande fram. Vi kommo också snart underfund med, att Askersund måtte vara alldeles fyrkantigt (kvadratformigt) — något som sedermera äfven bekräftades af en af våra Askersundsvänner — så att man här ej som i de flesta andra svenska småstäder med deras merendels långsträckta form har en enda lång gata den s. k. »Storgatan» och möjligen parallellt med den en något mindre »Lillgata», båda korsade af

små korta tvärgränder\*, utan här hade man idel små »storgator» i båda riktningarne, om det också fanns en särskild med detta namn. Och härigenom får stadsplanen i Askersund i viss grad formen af ett schackbräde, fyrkantigt och rutigt som ett sådant. Att Askersund för öfrigt, likt alla svenska småstäder, är rikt på trädgårdar och planteringar, förstås af sig själf.

Men jag återgår till vår promenad. Vårt första göra var här, som i Torshälla, att gå in på stadens boklåda och köpa vykort. Den låg vid torget och var stor och präktig, icke som i Torshälla en liten obetydlig filial i samband med apoteket. Och så, utrustade med en hel uppsättning trefliga vykort à 5 öre stycket, vandrade vi vidare. Bäst vi nu gingo längs torgets västra sida uppåt kyrkan till och tittade oss nyfiket omkring, öfverraskades vi vid passerandet af ett gathörn, af att se en person, som därinne på gatan stod och samtalade med en hop andra, hastigt skilja sig från dessa och komma rakt emot oss med båda händerna utsträckta och gladt ropande mitt namn. Jag kände i förstene ej igen



STADSHOTELLET I ASKERSUND.

honom, men när han kom närmare, fann jag till min öfverraskning att det var en f. d. geflebo, nämligen ingen mer och ingen mindre än min egen sotare i Gefle under många år. Svart var han dock inte och hade väl inte heller varit det på länge utan såg snarare ut som en liten snygg grosshandlare som förtjänat pengar utan att behöfva »sota för dem». Vi skakade hjärtligt hand, och så presenterades »sotarmästaren L.» och »patron Axelin» för hvarandra, och herr L. erbjöd sig genast att föra oss omkring och visa oss staden, ty han kände väl till Askersund, sade han, han hade varit »mästare» här i flera år, sedan han lämnade Göteborg, dit han först hade flyttat från Gefle. Han ville nu, att börja med, visa oss en god utsikt öfver staden och förde oss så uppåt läroverket och kyrkan, som lågo på norra sidan om torget, litet högre än detta (så att Askersund dock i själfva verket icke är lika platt som ett schack-

\* Såsom t. ex. i Falkenberg, Grenna, Skanör, Trosa, det redan nämnda Torshälla m. fl.

Nu inkomna, direkt från Japan, de af läkare och sjuksköterskor lifligt rekommenderade

## Japanesiska värmeapparaterna,

af kopparplåt, öfverklädda med plysch. Genom att antända och uti apparaten nedlägga en koltub, utvecklar apparaten under 3 à 4 tim. utan rök och lukt en behaglig och jämn värme af 40 till 50 grader. Vid förkyllning, håll, reumatisk värk o. s. v. utöfvar densamma ett högst välgörande inflytande.

Pris pr apparat **Kr. 3:—**.

Pris pr paket om 10 koltuber **Kr 0: 50.**

Vid större rekvisition lämnas rabatt.

**Wilh. Becker,**

Kungl. Hofleverantör, **Stockholm.**

Färg- & Fernissfabrik, Kemikalier, Droger och Sjukvårdsartiklar.

bräde). Och från kyrkan förde han oss upp på ett litet berg, som låg bakom denna här i stadens norra utkant. Detta lilla berg med sina uppskjutande skrofliga »knallar» var tillräckligt högt att erbjuda en god utsikt öfver staden med sjö och skog och berg rundt omkring. Här pekade han ut för oss mångt och mycket både i själfva staden och dess omnejd och bland annat äfven slottet Stjernsund som lyste stort och hvitt mot den mörka bakgrunden af skog på andra sidan sjön. Men den snälle vänlige sotarmästaren ville att vi skulle se utsikten från en ännu högre punkt — folk af hans yrke äro ju vana vid att klifva högt upp — och därför, när han i vår närhet häruppe fick sikte på den höga reservoiren för Askersunds vattenledning och en lång smal stege som låg på marken bredvid den, ville han resa upp denna mot reservoirens tak för vår räkning, men som den såg ganska bräcklig ut och hela färden upp i luften tydligen var mera riskabel för oss än för honom, som var »gammal och van», så afböjde vi anbudet, och herr L. anmärkte vänligt: »Ja, herrarne ä' väl trötta efter resan», men tillade uppmuntrande: »i morgon kanske!» Och därvid fick det bero. I stället utpekade han nu för oss sin egen bostad, en liten treflig träkåk med trädgård nedanför berget strax öster om kyrkan, och frågade, om vi ej ville

se, hur han där hade det. Vi gingo med honom och, när vi kommo dit ned, stodo hans snälla hustru och dotter i ett öppet fönster och hälsade gladt på oss — de kände kanske igen mig från Gefletiden — och sedan sutto vi tillsammans med herr L. i en syrenberså i hans lilla trädgårdstappa och språkade en stund om hvarjehanda.

(Forts.)

**Ett "handtag öfver hafvet"!** Glöm ej teckningslistan för **SVERIGES BYGGNAD I S: T LOUIS!**

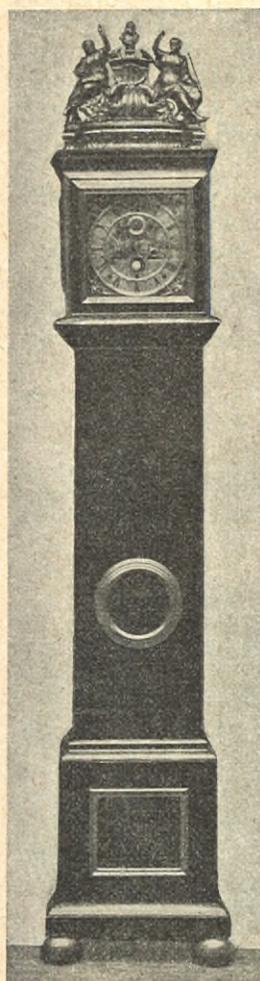


STORGATAN I ASKERSUND.



SKOGSTJÄRN. TAFLA I OLJA AF P. D. HOLM.

## EN P. D. HOLM-UTSTÄLLNING.



KLOCKA FRÅN 1600-TALET.

**D**EN LJUSA, blida landskapsmålning, som florerade på 1860-talet och hvars bästa representant var Edvard Bergh, är nu halft förgäten af vår tids publik, som fått fullt upp att göra med att mottaga de nya konstidealen från i går och i dag.

De äro mestadels borta ur lifvet de gamla konstnärerna från Carl XV:s jovialiska tid. Man påminner sig dem endast, då man bläddrar i något konsthistoriskt verk från de åren eller går förbi deras timida dukar på vårt nationalgalleri.

Nu har man emellertid blifvit lifvigare erinrad om denna konststräfvanden genom den separatutställning af affidne professor P. D. Holms efterlämnade dukar, som sedan några dagar finnes anordnad i

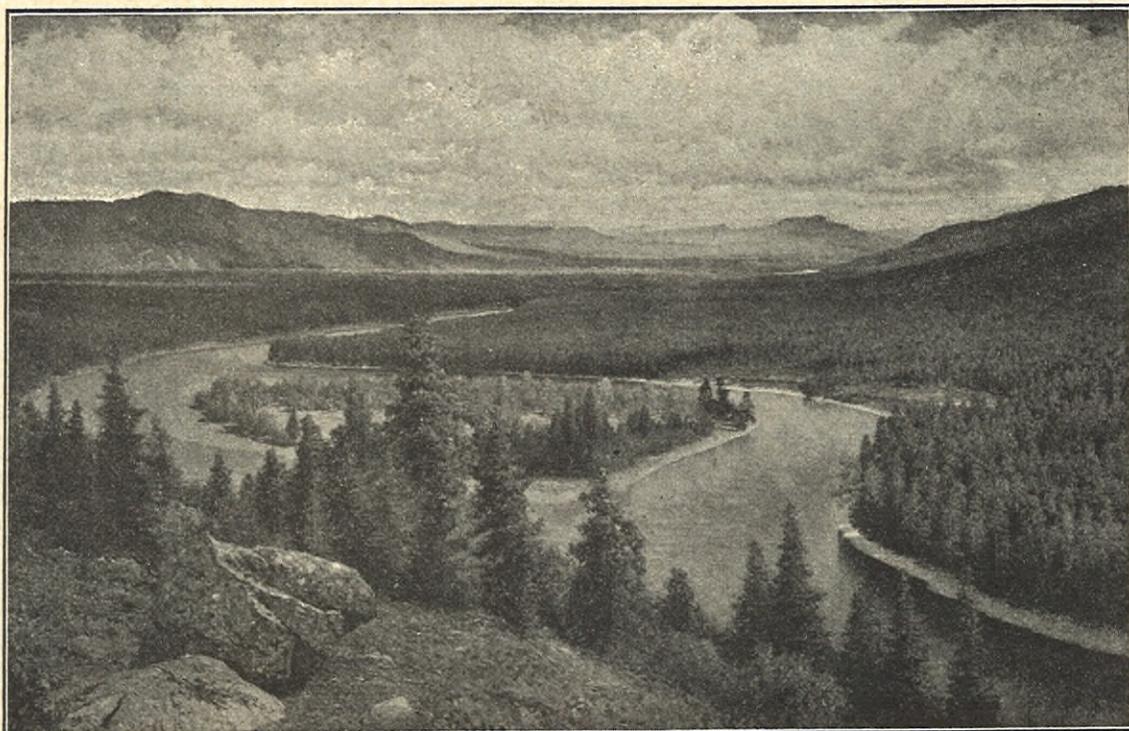
ställningslokal vid Smålandsgatan.

Det typiska svenska landskapet sådant det utvecklade sin vedomiga och spröda fågning i mellersta Sverige, hade i P. D. Holms samvetsgrann och kärleksfull tolkare. Hans vagga stod i ett sådant landskap i den gamla prästgården Malingsbo, belägen på gränsen mellan Dalarna och Västmanland; bilden af den idylliska gården, som finnes återgifven på en af hans tidigaste dukar med den nybörjande konstadeptens hela naiva uppfattning och teknik, bar han med sig i sitt hjärta hela lifvet igenom, och det var där han under barnåren indrack de svenska skogsbackarnes och hagarnes egenart för att sedan omsätta dessa intryck i sin konst.

Hans många resor såväl inom som utom Europa, studieåren i Düsseldorf, Paris och München kunde ej utplåna svenskheten i hans uppfattning och teknik; dessa ströftåg kommo honom i stället att se klarare och

mera inträngande på sitt eget land.

Ett ypperligt prof på hans innerliga naturuppfattning, solida teknik och sunda färg är den här afbildade duken »Skogstjärn», hvilken torde kunna räknas till hans allra bästa verk. Älfvals-landskapet är hans sista fullbordade tafla och som sådan har den sitt intresse, äfven om dess konstnärliga valör i någon mån visar den domnande kraften hos verkets upphofsman.

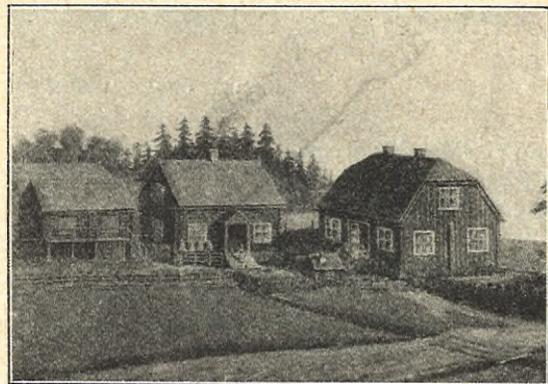


ÄLFDALEN. TAFLA I OLJA AF P. D. HOLM. KONSTNÄRENS SISTA VERK.

Rent af förvånande är samlingen af akvareller genom sin friskhet och moderna hållning, hvilket vittnar om att den affidne jämväl på detta område besatt en betydande förmåga.

Det är studier från hans vandringsår, soliga bitar än från någon tyrolarby, än från en idyllisk svensk afkrok, raskt och ledigt återgifna med säker personlig uppfattning.

Utställningen omfattar tillika den bortgångnes rikhaltiga och värdefulla samling af



PROFESSOR HOLMS BARNDOMSHEM MALINGSBO. EFTER EN TAFLA FRÅN KONSTNÄRENS UNGDOM.

vapen, klockor m. m. Professor Holm var nämligen en förträfflig amatör-urmakare, och som prof på hans konst i denna riktning meddela vi här en afbildning af en stor golfklocka från 1600-talet, hvars verk han på det sinnrikaste restaurerat och förbättrat.

Äfven förekommer en boksamling af utsökta rariteter, hvilka förtjänade att få en plats i något af våra offentliga bibliotek.

Den hädangångne konstnärens bild och några biografiska data meddelade vi redan vid hans frånfalle i somras.

## GLÖM EJ

*Jubileumstondens sparbössor!*



PROFESSOR J. G. RICHERT UPPVAKTAS AF TEKNISKA HÖGSKOLANS ELEVKÅR. C. K. THORNCLIFF FOTO.

**UR DAGSKRÖNIKAN.**

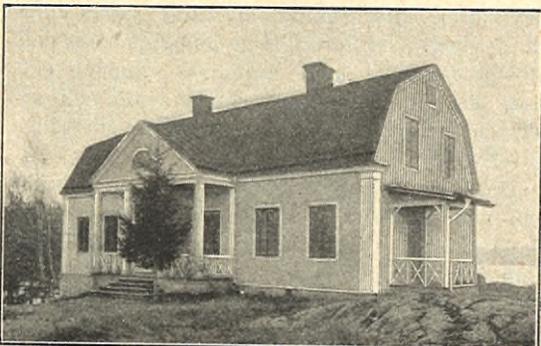
**FRÅN PROFESSORSUPPVAKTNINGEN** härom dagen, hvarvid Tekniska högskolans elevkår



DEN NYA LINNÉAKYRKAN I GÖTEBORG. A. BACKLUND FOTO.

uppvaktade den nyutnämnde professorn vid läroverket J. G. Richert, meddela vi i dagsnumret en afbildning. Till vänster å grubbilden står professor R. och i midten kårens ordförande N. G. Hasselqvist.

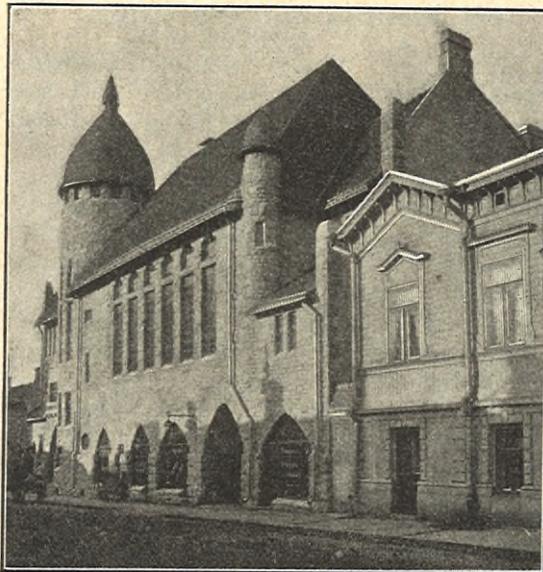
**SVENSKA FOLKdansens** vänner frade, som bekant, för ej längesedan märkesdagen af sin 10-åriga tillvaro. Den lifaktiga dansföreningen



FOLKdansens VÄNNERS VILLA. A. AHLQUIST FOTO.

erhöll vid detta tillfälle som gåfva af änkefru Berg å Uttringe, beläget vid sjön Uttran, Rönninge, manbyggnaden jämte ett därtill hörande jordområde. Vi ha i dagsnumret infört en afbildning af villan, med hvilken gåfva den frikostiga gifvarinnan beredt Svenska folkdansens vänner en angenäm tillflyktsort i hufvudstadens närhet.

**EN NY KYRKA** i Göteborg är den här invid afbildade Linnékyrkan, som i dessa dagar skall invigas. Den har sitt läge vid Linnégatan, helt nära Slottsskogen, och är uppförd af byggmästaren N. Pehrsson för Andra baptistförsamlingens räkning.



POLYTEKNISKA FÖRENINGENS I HELSINGFORS NYA BYGGNAD. H. CEDERHOLM FOTO.

**POLYTEKNISKA FÖRENINGEN** i Helsingfors invigde för kort tid sedan sitt nya hus »Sam-po», hvilket gifvit oss anledning att i dagsnumret afbildad den nyss färdigvordna byggnaden, som af finnarne själfva anses som ett af de originellaste moderna byggnadsverk Finland för närvarande har att uppvisa.

Polytekniska föreningens i Helsingfors utveckling står i det intimaste samband med utvecklingen af Finlands tekniska högskola. Liksom den sistnämnda från Tekniska realskolan, som öppnades 1849 och 1872 förändrades till Polytekniska skolan, slutligen omorganiserats till Polytekniska institutet, har också föreningen utvecklats från en sammanslutning af den fåtaliga kamratkretsen redan så tidigt som på 1860-talet.

Med det nya husets färdigblifvande ha årtiondens förhoppningar om en tidsenlig samlingslokal för föreningen gått i fullbordan. Arkitekter ha varit hrr Walter Thomé och Karl Lindahl och totalkostnaden för byggnaden belöper sig till 245,000 finska mark. Med sitt röda tegeltak och sina tjocka murar af råhuggen granit har huset närmast utseende af en gammal borg. Originellt alltigenom och desslikes konstnärligt i hvarje detalj, skall detta hem för unga generationer helt visst i sin mån bidraga att bana väg för nya skönhetsideal och nya skönhetsvärden.

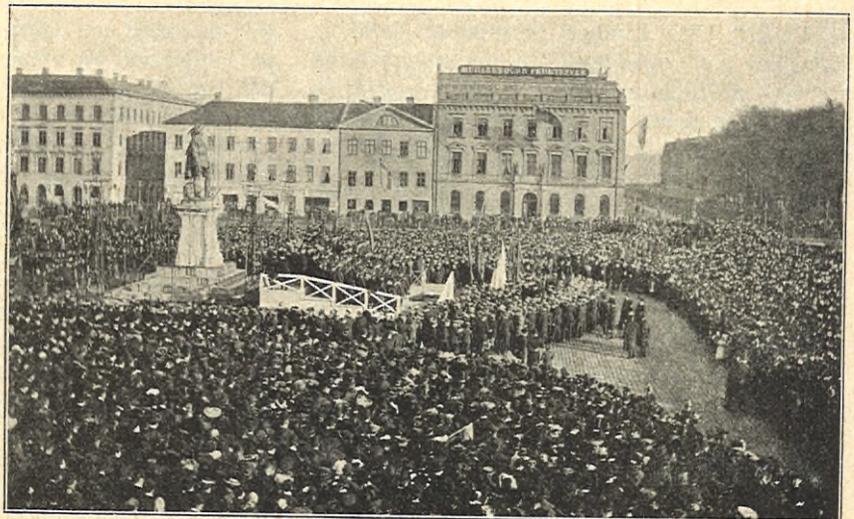
**STOCKHOLMS KINDERGARTEN**, Kommandörs-gatan 25, har nu, enligt annons i dagens nummer, att bjuda på en mängd nya praktiska arbeten, hvarmed våra smätningar på ett instruktivt och roande sätt kunna utfylla sina lekstunder. Bland allt det myckna goda, som finnes, nämna vi vaxduks- och stramaljarbeten, pappersflätning, dockmöbler att hopsätta af stickor, papp och pappersremor m. m.

**FRÖKEN VIOLET ADLER**, den unga danskfödda konstnärinnan, som redan tidigare rönt erkännande i Stockholm för sina framstående arbeten i läderplastik, har nu återkommit och mottager elever och beställningar i sin bostad Sibillegatan 53, 3 tr. Fröken Adler har sedan senast en längre tid vistats i Wien, där hon ytterligare förkofrats i sin vackra konst under ledning af den på läderplastikens område framstående prof. Frank och sär-



PORTFÖLJ I FÄRGAD LÄDERPLASTIK AF VIOLET ADLER.

skildt studerat hans nya metoder för lädrets färgning och marmorering. Fröken Adlers utställning

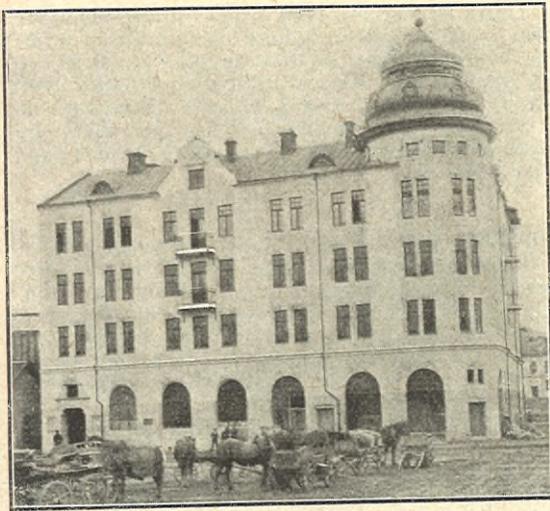


DEN 6 NOVEMBER I GÖTEBORG. SKOLUNGDOMEN SJUNGER VID GUSTAF II ADOLFSSTODEN. J. EDGREN FOTO.



har nu ock att framvisa en mängd arbeten, där dessa metoder tillämpats på ett delikat och smakfullt sätt, och som ett prof på hvad i denna väg kan åstadkommas meddela vi häröfvan af bildning af en portfölj i färgadt läder, hvars effekt är synnerligen konstnärlig. För öfrigt kan läderplastiken nu tillgodogöras på mångfaldiga sätt i den modärna rumsdekorationen, som beklädnad på väggar, stolar och afdelningsskärmar m. m. I Wien har man bland annat börjat i träet infälla större och mindre stycken i läderplastik som möbelutsmyckning och därmed ofta uppnått förtäffliga resultat.

\*

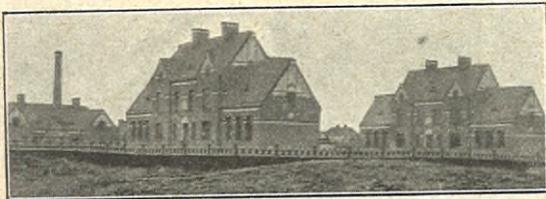


DET NYA GRAND HOTELL I ÖREBRO. HJ. LAGERSTRÖM FOTO.

DET NYA ÖREBRO. Nerikes hufvudstad har fått ett nytt modernt hotell, Grand Hotell, som nyligen blifvit fullbordadt. Byggnaden inrymmer 60 komfortabelt inredda resanderum, förutom lokaler för postverket. Hotellet är på 10 år arrenderadt af f. d. chefen för Hippodromen i Malmö, herr Albert Runnerström.

En annan märklig nybyggnad, som den sig raskt utvecklande och vackra Hjälmarsstaden förskaffat sig, är ett nytt epidemisjukhus, hvilket för en kostnad af cirka 250,000 kronor uppförts på Alnängsområdet, öster om Skolgatan.

Ett par exteriörer af de båda byggnadskomplexen återfinnas i dagsnumret.



ÖREBRO NYA EPIDEMISJUKHUS.

## TILL VÅRA LÄSARE!

SEDAN Ulla Linders fängslande skildring från det döende Polen nu avslutats, ha vi nöjet meddela vår läsekrets, att — efter en kortare fyllnadsnovell af Esaias Collin i veckans romanark — vi redan i nästa veckas romanbilaga kunna begynna publicerandet af

### SELMA LAGERLÖFS

med så stort intresse motsedda nya berättelse:

### „Herr Arnes penningar.“

Hvarje nytt verk af den berömda författarinnans hand hälsas ju numera som ett litterärt *événement* öfver hela den bildade världen; och då *Idun*, som en gång hade glädjen att förmedla den stora diktarinnans första uppseendeväckande debut, nu på grund af ett gammalt löfte från hennes sida är i tillfälle att åter i första hand till allmänheten fram-

bära den nyaste gåfvan ur hennes diktnings skattkammare, kräfvades förvisso ingen särskild anbefallning, för att hvarje litterärt intresserad i vårt land skall skynda att begagna sig af detta inom tidningspressen enastående tillfälle. »Herr Arnes penningar» — den förtjusande dikten om »en jungfru, som älskade en ogränsningsman och gaf sitt lif för att förärfva den hon älskade» — kan heller icke undgå att med sina lifliga interiörer från den bohusslänska skärgårdsbefolkningens lif på land och i stad under senare hälften af 1500-talet, sin djupa fond af genial människokänedom och sin mystiska ödestragik på det starkaste gripa alla läsares hjärtan.

På tal om det litterärt värdefulla innehåll, som *Idun* under nu pågående kvartal har tillfredsställelsen kunna bjuda sin läsekrets, vilja vi äfven nämna några ord om vårt nu pressfärdiga julnummer, hvilket, som sedvanligt, i december gratis kommer att utdelas till alla våra prenumeranter. På s. k. jultidningar är det i våra dagar sannerligen ingen brist, och köparen står i detta brokiga öfverflöd mången gång ganska hjälplös i valet och kvalet. Ett pläga dock alla dessa mer eller mindre värdefulla publikationer ha gemensamt: hvad de egentligen minst af allt bjuda på är verklig julstämning, ett till den stora högtiden fullkomligt lämpadt innehåll! Det kan därför nästan betraktas som en *originell nyhet* på julnummerslitteraturens område, då *Idun* nu för sin läsekrets ämnar framlägga

### ett julnummer om julen

från första sidan till den sista fylldt af **äkta svensk julstämning**, sådan den blifvit oss alla kär från barnaår. I sällskap med ett flertal af våra yppersta författare och konstnärer få våra läsare här deltaga i den stora helgens såväl allvar som glädje, alltifrån julklapsbestyrens och de tusen hemligheters förberedande tid intill det sista hvarfvat kring granen på »Tjugondag-Knut». Redan *Gunnar Hallströms* dekorativa omslagsbild slår an grundtonen af nordisk jul- och midvinterstämning, och till denna sluter sig som en poetisk omskrifning *Johan Nordlings* inledningsdikt med en vignett af *Hjördis Nordin*. I uppsatsen »Jultankar» har därefter en af våra mest framstående prästmän, *teol. d:r S. A. Fries*, gifvit ett upphöjdt uttryck åt de evighetskänslor, som Bethlehemsstjärnan väcker i de flestas bröst. I dikten »Väntans tider» har »*Snorre*» på sitt kända humoristiska sätt skildrat tiden närmast före helgen med dess glada stök i vistbod och kök och »julens mysterier för de små». *Edvard Forsström* har härtill fogat några typiska bilder. »Julens förridare» af *Mari Mihi*, med teckningar från *Victor Andréns* eleganta ritstift, ger en stark och värmande stämning af julen på landet vid ett uppsvenskt herresäte, medan den uppburne författaren *Axel Lundegård* i sin novell »Hembygden», inom ramen af några skandinaviska konstnärers julfrande fjärran från hemmet i »de sju kullarnes eviga stad» Rom, bjuder en verkningsfull tafla af julfrandet i vår sydligaste landsända Skåne. *Alf Wallanders* förtäffliga illustrationer höja ytterligare intrycket af denna skildring. Följer så *Anna Knutsons* vackra dikt »Julotta» med teckningar af *Jenny Nyström*. I *Alfhild Agrells* norrländska julstämning »Omvändelse» föras vi upp till midnattssolens och norrskensflamornas land, och den specielle Lapplandskännaren bland våra konstnärer, *Johan Tirén*, har med känd talang i bild omsatt den utmärkta författarinnans dikteriska gestalter. I »Popens öga» ger *Esaias Collin* en äfventyrs-mättad »julhistoria från Lais 1700», från

tolfte Carols krigiska dagar, illustrerad af *Hj. Eneroth*. En »skiss i repliker» af *Ernst Högmans*, »En sylvesternatt», förflyttar oss midt in i den glada kretsen af värdfolk och gäster i ett modernt Stockholms hem, där det nya året vakas in under spirituellt skämt vid bräddade välkomstbägare. *C. Printzensköld* är här den artistiske medverkaren. Kommer så en allvarligt högstämmd dikt »Vid nyår» af *Sigrid Elmblad*, mästertligt inramad af *D. Ljungdahl*. I »Nyårsvakan på Hellingeby» af *Ulla Linder* skola vännerna af spökhistoriernas trolska stämning, sådan den ännu fortlevver på många af våra sägenrika gamla herregods, helt visst finna behag, som ingalunda förminsas af den romantiska upplösningen och *Georg Paulis* delikata teckningar. Till omväxling med det rika litterära och artistiska innehållet bjuder så den omtyckta danskomponisten fru *Ellen Sandels* på en förtjusande Pas de quatre för piano: »Nu är det jul igen», som säkerligen kommer att bli numret för dagen på de stundande julbalerna. Den icke mindre omtyckta novellisten fru *Anna Wahlenberg* bidrager med en treflig Stockholmsberättelse, »Olyckskamraterna», skildrande en redan plundrad och förkastad julgrans sista underbara och glänsande öden — illustrerade af *Gerda Tirén* — medan det innehållsrika numret avslutas med en versifierad humoresk, »Tjugondag Knut», af *Knut Stangenberg*, där den glade tecknaren så i ord som bild släppt gäcken lös på ett sätt, som helt visst skall sätta många smilband i rörelse.

Med det ofvan sagda hoppas vi ha ådagalagt, hurusom våra bemödanden alltjämt äro lika oafåtliga att bjuda

### det bästa och gedignaste åt våra svenska hem.

Och är det vår vördsamma bön, att enhvar af våra gamla och trogna vänner ville lämna dessa sträfvanden sitt värdefulla stöd genom att hos vänner och bekanta, som tilläfventyrs ännu icke ha stiftat närmare bekantskap med *Idun* och dess innehåll, nu och till det stundande årsskiftet vänligast anbefalla vår tidning. Stockholm i nov. 1903.

REDAKTIONEN AF IDUN.

### DIAMANTKORSET. EN UNGDOMSNOVELL AF DANIEL FALLSTRÖM.

(FORTS. FR. FÖREG. N:R.)

DÅ LOUISE tillsammans med Jean och Ary Bernard trädde ut ur Murgrönsnästet för att återvända till slottet, hade en omkastning i vädret inträffat. Den nyss molnfria himlen hade blifvit mörk och hotande, de tunga, regndigra skyarne lingo tätt öfver bergstopparna, och då och då for en vindstöt tjutande ned från höjderna och skakade i fullt raseri trädens kronor. Likväl blickade solen understundom fram mellan de slitna stormskyarna, kastande ett matt, blekgult sken öfver landskapet, som i denna belysning syntes vildt och dystert. Svalorna flögo ängsligt fram och tillbaka i luften med hvinande vingslag och Miss, kattan, satt med slutna ögon och afvaktade ovädret under rosenhäckens skyddande löfverk.

»Det blir oväder... åska och regn,» sade Jean och räckte ut sin hand i luften för att känna efter, om några regndroppar börjat falla. »Och jag tror,» tillade han vänd mot Louise, »att ni gör klokast i att vänta här, tills de där molnen laddat ur sig.»

»Visst inte, min herre! Jag har alltid önskat få vara med om ett riktigt oväder bland

bergen, och jag blir förtjust om ett sådant tillfälle erbjöde sig nu.»

»Lika lysten efter äfventyr som markisen var i unga år,» mumlade Jean Bernard.

Ary stod med armarna i kors på förstugukvisten och studerade med spänd uppmärksamhet himlens blåsvarta färgton och de underliga svafvelgula molnformationerna.

Efter en stunds tystnad sporde den gamle ännu en gång Louise, om hon stod fast vid sitt beslut att, trots det annalkande ovädret, begifva sig på väg hem till Marimar. Hon svarade jakande, och Bernard fortsatte med öfvertygande röst:

»Men, fröken Louise, ni vet då icke, för hvilka faror ni utsätter er. Det är ingen barnlek att företaga en vandring öfver den smala spången, som leder öfver »Skräckklyftan», då bräderna äro glatta af regnet, och stormen hotar att hvilket ögonblick som helst störta er ned i den svindlande afgrunden. Och bergsbäckarna sedan! Dessa ska oupphörligen hejda er och kanske tvinga er att till sist vända om samma väg, ni kommit. De af stormen lösliitna klippblocken skola kanske krossa er, då de med åsklikt dån störta ned utför bergens afsatser — fröken Louise, jag besvär er att stanna!»

»Nej, nu måste jag vandra den där farliga vägen! Ni retar min nyfikenhet att se ett af naturens mest storslagna skådespel, och jag skall tillfredsställa den! Jag tycker, hvad mina väninnor i Paris skola rysa, när jag i vinter berättar dem om ett oväder bland bergen!»

»Men ensam kommer ni aldrig att få lämna Murgrönsnästet: i farans stund skall en Marimar ha en Bernard vid sin sida,» sade Jean afgörande.

»Ni ämnar således själf . . .»

»Inte jag, fröken Louise, men min son skall åtfölja er. Han är mera van än jag vid bergens faror och känner stigarna bättre, — dessutom är han säkrare på foten. — Ary!»

Denne var dock så fördjupad i sina studier af molnens färg och former, att han icke hörde sitt namn ropas, utan förblef i sin förra ställning, lugnt betraktande den svartblåa rymden, som just i detsamma öppnade sig i ett svalg af bländande eld, åtföljdt af åskans mäktiga knallar, hvilka väckte eko i bergen. Louise skyndade fram till Ary och lade leende sin hand på hans arm:

»Är ni rädd, herr Ary?»

Denne vaknade upp ur sina tankar och såg förvånad på henne.

»Rädd? — Rädd!»

»Ja, förstå mig rätt. Jag menar inte rädd för åskan utan för att bli min vägvisare öfver bergen hem till slottet Marimar.»

»Er vägvisare, fröken de Marimar . . . er vägvisare . . . nu?»

»Ja just nu, emedan jag inte har tid att dröja här längre.»

»Men det är galenskap . . . förlåt! jag ville säga, att ni borde betänka er, innan ni, en ung flicka . . .»

»Se så, glöm, att jag är en stackars liten kvinna, och för en karl bör det just ej vara så synnerligen farligt att i dag våga sig öfver bergen.»

Ary skrattade.

»Nå, men hvad skrattar ni då åt — det är väl inte åt mig, hoppas jag?»

»Om förlåtelse, min fröken, men jag skrattar verkligen åt er, som är så nyfiken att se, huru en ovädersdag tar sig ut i bergen, att ni förnekar ert eget förtjusande kön för att kunna få tillfredsställa er nyfikenhet.»

»Det är inte nyfikenhet!» utbrast Louise litet harmset.

»Nåväl,» svarade Ary lugnt, »så är det

ett begär att likna oss män i djärfhet och trots.»

»Jag skulle vara . . . emanciperad!»

Och i stället för att svara log Ary, den oförskämde, helt fint, alldeles som medgaf han till en del detta. — Å! hvad hon var ond på honom . . . att just han också till slut skulle komma fram med det, som så många hade sagt henne förut . . ., att just han skulle upptäcka hennes begär efter att få namn om sig för att vara modig och oförvägen. Hertigen hade en gång sagt henne skämtande, att hon i framtiden skulle komma att bli bra karlavulen, om hon fortsatte med att rida, jaga och begå allehanda pojkestreck! — då hade hon bara skrattat, men när nu Ary . . . ah! hon vore färdig att gråta af vrede öfver, att han kunde finna henne okvinnlig. Var hon då verkligen detta? Å ja, nog var hon en liten yrhätta, men karlavulen . . . inte! Ary hade bara skämtat, och i själfva verket hade han äfven gjort detta, fastän hon lagt så stor vikt på hans ord. Det var då också retskylligt, att hon skulle fästa så mycket afseende vid, hvad han sade henne! Kanske skulle han kunna afhålla henne från att nu vandra till fots hem öfver bergen och således komma henne att gå miste om en mängd storartade scenerier? Visst inte! hon ville visa honom, att hon brydde sig inte en smula om honom!

»Nå väl, min herre,» sade hon med kufvad harm, »så får jag väl gå ensam, efter som ni för egen del fruktar att vara med om färden. Farväl, herr Ary Bernard! — vi återse hvarandra framdeles!»

Hon böjde helt lätt på hufvudet och utan att vidare bevärdiga honom med en enda blick, gick hon till Jean för att taga afsked. Denne hade under tiden sysselsatt sig med att binda upp tönroshäckens grenar med bast, på det att vid ett inträffande hällregn dessa icke måtte slås till marken och släpas i smutsen.

Men Ary stod där på förstugukvisten slagen, förbluffad, ett rof för de mest stridiga känslor. Jo, han hade just ställt vackert till! Han hade icke kunnat förmå henne att afstå från det beslut, som hon fattat, han hade endast gjort henne missnöjd med honom och kanske kommit henne att tro honom vara feg. Och nu skulle han låta henne gå ensam . . . ensam öfver spången, som ledde öfver »Skräckklyftan»? Nej, så oartig, så oridderlig kunde han icke vara! Han tog ett språng ned ifrån den låga förstugukvisten, och i nästa ögonblick stod han nästan i stram, militärisk ställning framför henne med hatten i hand. Gubben Bernard såg förvånad på honom och sade barskt:

»Pojke, du har väl icke nekat att bli fröken Louises följeslagare?»

Ary besvarade icke fadrens fråga utan vände sig genast till Louise.

»Ett ord, fröken Louise de Marimar!»

»Till er tjänst, min herre.»

»Förlåt mig, om jag nyss sårade er,» sade han hjärtligt, »och låt oss fortfarande vara vänner, — det vore synd, om en bekantskap, hvilken börjat på ett så egendomligt sätt, som vår, skulle sluta så snart och af en så obetydlig orsak!»

»Ja vet ni, herr Ary, det tycker jag med!»

Och med dessa ord lade hon med ett godt leende sin lilla hand i hans.

»Om ett ögonblick skall jag vara färdig att följa er. Jag måste endast byta om dräkt, ty den här duger sannerligen icke. Bed min far under tiden bryta er en vacker bukett af hvita rosor: troligen kunna slottet Marimars ej mäta sig med dessa! — au revoir!»

Han bugade sig lätt och skyndade in i

huset. Gubben Bernard började genast laga i ordning en praktfull bukett åt Louise, och för hvarje ros han bröt, mumlade han något mellan tänderna och skakade betänksamt på hufvudet. Louise passade på tillfälle att under den unge mannens frånvaro fästa upp sin klädning och göra sig fullkomligt i ordning till den äfventyrliga färden. Slutligen hade Jean sin rosenbukett i ordning och räckte den åt den unga damen med ett vänligt och vördnadsfullt: »håll till godo, fröken!» Hon tog endast en liten förtjusande rosenknopp ur buketten, hvarpå hon räckte den tillbaka åt Jean, som i högsta grad förundrad öfver detta hennes handligssätt vägrade att taga den åter.

»Vill ni inte behålla buketten?»

Hon fäste leende rosenknoppen i sitt rika buckliga hår, under det hon svarade:

»Jo, men som jag ej kan bära den med mig och inte tillåter er son att besvärta sig därmed, måste ni . . . ni själf i morgon bitida komma med buketten till slottet — förstår ni, herr Bernard?»

Den gamle skakade på hufvudet, medan han kort och bestämdt upprepade:

»Aldrig . . . aldrig kommer det att ske!»

»Ni erkänner ju mig som slottet Marimars härskarinna, Jean?»

Han bugade sig djupt till svar, och man såg på hans förfärad min, att han väntade, hvad som komma skulle.

»Nå väl,» sade hon, höjande sin alpstaflik som en spira i luften, »då befäller jag er att — såvida ni inte föredrar min fullkomliga onåd? — infinna er med den där buketten i morgon bittida på slottet Marimar!»

Också nu bugade han sig blott till svar.

Just i det samma kom Ary ut till dem och förklarade sig färdig att åtfölja Louise. Han var klädd i sin jaktdräkt, bar en knif instucken i bältet och en järnskodd staf i handen. Sedan han tagit farväl af pappa Jean, vände han sig till fröken de Marimar:

»Låtom oss begifva oss af, fröken! Ovädret är inte långt borta: åskan har redan gifvit första signalen, och jag kände nyss ett regnstänk. Det är hög tid, om vi skola hinna öfver bergen, innan ovädret bryter löst på allvar.

»Farväl då, gamle vän! — och glöm inte ert löfte att komma till slottet i morgon bittida!»

Hon räckte Jean Bernard handen och strax därpå hade Ary och den unga fröken de Marimar vid det bästa lynne i världen lämnat Murgrönsnästet, där den gamle länge stod ensam kvar, lutad mot en af grindstolparne, och såg efter dem med en lång, kärleksfull blick, hur de hand i hand gingo fram öfver den gröna ången och slutligen försvunno mellan almarnas och ekarnas hundraåriga, mossklädda stammar för att efter en stund visa sig uppe på den smala stig, hvilken slingrade sig fram mellan klipporna och sedan fördjupade sig i täcka dalgångar, där ögat öfver allt möttes af den friska grönskan hos yppigt växande slingerväxter, som täckte de nakna, brant stupande klippväggarna med tapeter, väfda af jordens konstnärligasteväfvare, mäster Natur.

Då Jean icke mera kunde uppfånga en enda kymt af de båda för honom så dyrbara varelserna, vände han sig dröjande om och gick, mumlande för sig själf:

»Jag går väl ned på en stund till min vän skogsvaktaren. Det skulle bli för dystert att sitta ensam inne i stugan under ovädret, då man nyss haft ungdom och glädje omkring sig.»

Och där stod nu Murgrönsnästet tomt och

**STIL!  
SKONHET!  
STYRKA!**

**Mölnlycke Möbelfabriks Utställning, 18 Birger Jarlsgatan 18.**  
såväl eleganta som enkla; allt i solidt och förstklassigt utförande. ||  
**Möbler Sängar, Sängkläder, Mattor och Gardiner.**

Rikstelefon 76 14.  
Allm. Telef. 76 14.  
Ritningar och kostnadsberäkningar upprättas beredvilligt på begäran.  
Egna Arkitekter och Dekorörer. Filler: Göteborg, Malmö.

## Förnämsta tvättmedel

äro och förblifva dock vid finare tvätt

**HYLINS**  
**Ekonomi-Tvål**

och vid gröfre tvätt (byk)

**HYLINS**  
**Prima Tvätt-Tvål**

ödligt under de svartblåa åskmolnen, där stod det och lyssnade till sagorna, som murgröna och rosenhäck hviskade under sakta sus till hvarandra. Ack, en slingrande, gammal murgröna har så mycket att berätta för en liten älskvärd prinsessa Törnrosa, och den senare har så många hjärtehemligheter att anförtro den förre, då man, som våra växter hade gjort, hela sekler stått som en skyddsvakt kring samma människoboning. Men snart tystnade både murgrönan och rosenhäcken, ty skrällande började åskan företalet till en väldigare och allvarsammare saga än blomornas naiva hjärteutgjutelser. Himlen öppnade sig stundom för ett ögonblick i afgrunder af eld för att strax därpå förvandlas till en svart bårdduk, spänd öfver jorden, en jättelik graf för ramlade illusioner och brustna hjärtan, för gäckade förhoppningar och svikna löften.

Grinden slogs plötsligt upp, och en manlig gestalt, insvept i en pläd och med hatten djupt neddragen i pannan för att icke en stormil skulle slita den från hjässan, trädde in på gården och såg sig omkring med sökande blickar.

»Här borde man väl kunna få tak öfver hufvudet,» tänkte han och närmade sig med raska steg huset, klappade först sakta och sedan hårdare på dörren. Då ingen öppnade, tog han ett tag i dörrlåset och vred om detta, hvarvid dörren gick upp, lämnande vägen fri till det inre af huset. Han stannade likväl tvekan på tröskeln och ropade inåt kammaren:

»Hallå! är det någon här?»

Intet svar.

Då kastade han af sig pläden, slog regnet af hatten och steg in i kammaren. En flammande blyxt belyste honom i samma ögonblick, och kastade ett blekblått skimmer öfver hertig de Vargas' vackra, formfulländade drag.

»Hvilket löjligt äfventyr!» tänkte hertigen, där han stod ensam i den halvmörka kammaren, ty fastän det var midt på förmiddagen, var det lika skumt som vid niotiden en sommarkväll, »hvilket löjligt äfventyr! ute på jakt efter en hvad skall man egentligen säga? — en dimfigur, ett spöke, — nej därtill var denne hotande jude allt för mycket verklighet! — nå väl, ute på upptäcktsresa efter herr Nathan Levy, öfverraskas jag af ett fördömdt oväder, förirrar mig bland bergen och föres som af en liten välvillig fé ginaste vägen fram till en bebodd koja, men i hvilken man inte en gång är i stånd att upptäcka skuggan af en invånare — i sanning egendomligt!»

Och hertigen skrattade, men det ljud så underligt och hemskt i den tomma kammaren, att han genast upphörde därmed och gick några steg framåt för att göra sig närmare bekant med rummet och af dess innehåll sluta sig till, hvilka dess invånare voro, och hvad de sysselsatte sig med.

»Ett staffil!» Han kastade en blick på taflan, hvilken var uppställd på detta och för tillbaka af förvåning.

»Hvad vill detta säga?» utbrast han nästan förskräckt, »det är ju ett porträtt af Louise de Marimar! Hon går således hit och sitter för en målare — för en målare! — och för hvilken?»

Han förde handen till pannan och funderade länge.

»Ah! jag har det!» ropade han plötsligt, »det är Ary Bernard! — Den unge mannen, som räddade henne!»

Han höjde taflan i luften för att krossa den mot golvet och sedan trampa under sina fötter denna fördömda duk, på hvilken sonen till en hans hemlige fiende fästade dragen af den kvinna han älskade. Men ögonblickligen hejdade hertigen sig och ställde varligt taflan tillbaka på hennes plats.

»Låt oss icke begå några pojkaktigheter!» läxade han upp sig och gick fram till bordet, öfverhöjdt med ritningar, utkast och poem. Han log ett öfverlägset leende, när hans blick föll på allt detta och tog på vinst och förlust upp ett af de fullklottrade bladen och läste:

Till fröken Louise de Marimar:

En enda afton såg jag henne blott,  
men det var nog att henne evigt minnas.  
Det mörka ögat log så ljuft och godt,  
och varmare än någon annan kvinnas.

Hertigens blick mulnade, medan han läste, och det öfverlägsna leendet blef ondskefullt, när han halfhögt läste vidare:

Och hvilken fin profil! När den jag såg,  
jag tänkte på ett marmorslott i skogen,  
där i förtrollad sömn stolta jungfrun låg  
i ljufva drömmar om sin page så trogen.

»Morbleu! pojken skriver inte illa! — hon måtte väl ej hafva sett detta! Man kan aldrig veta, om inte detta skulle slå an på ett flickhjärta!»

Hertigen stod ett ögonblick försänkt i tankar, sedan han läst den lilla dikten, Arys första kärleksdröm. Därpå vek han försiktigt ihop papperet och stoppade det i sin bröstficka.

»Han älskar henne och säger det på rim och meter. Jag vill gömma hans poetiska utgjutelser bland mina öfriga kuriosa, och dessutom kan det vara onödigt, att hon får kännedom om hans förmåga att skriva vers. Men,» utbrast han, »tänk, om hon också älskar honom, om denne fördömde Bernard skulle korsa mina planer och stjäla föremålet för min kärlek, då . . . ja, då . . .»

»Då,» afbröt honom en djup, fast stämma, »är det endast den guddomliga rättvisan, som slutligen straffar dig, hertig de Vargas, då söndersliter ödet själf med starka händer de ränkfulla, listiga nät du spunnit sen många år kring ätten Marimar!»

Hertigen vände sig hastigt om och befann sig ansikte mot ansikte med Jean Bernard, hvilken nyss hade återkommit från skogvaktaren och helt oförmärkt inträdd i kammaren, där han till sin häpnad funnit hertigen.

»Ni, Jean Bernard!»

Denne tog ett steg fram mot hertigen.

»Ja, det är Jean Bernard, som för er skull jagats från slottet Marimar, som för er skull under många år fått vidkännas sin herres förakt, inte vågat bära sin panna högt inför människor, emedan ert brott satt en skamfläck på hans panna och gifvit honom till pris åt världens hån och misstankar.»

»Låt oss inte spela tragedi, min vän, vi känna ju hvarandra!» sade hertigen i en lätt ton.

»Vi känna hvarandra! — ja, ni har sannerligen rätt! Allt för väl känner jag er, herr hertig, och därför varnar jag er för att söka

sträfva efter den rena, oskyldiga fröken de Marimars hand, ni, som varit — hennes moders älskare . . .»

»Och om jag likväl skulle göra henne till hertiginna?»

Jean Bernard hade lagt armarne i kors öfver bröstet och såg hertigen med sina skarpa, stålgråa ögon rakt i ansiktet, sägande:

»Då berättar jag markisen historien om diamantkorset.»

»Ni skulle våga!»

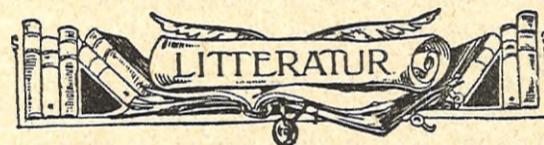
Hertigen lyfte ursinnig af vrede sin knutna hand för att slå den gamle, men denne blef stående helt stilla, och ej en muskel rörde sig i det öppna och ärliga anletet.

»Slå till, hertig de Vargas, det lär väl inte vara första gången, ni bär hand på en gubbe!»

Hertigen hade kastat den vanliga masken från sitt ansikte, hans drag voro förvridna af raseri. Man skulle i detta ögonblick omöjligt kunna igenkänna den ädle, artige hertig de Vargas med det fina småleendet på läpparna och den eleganta hållningen. Skälfvande i hela kroppen, med stel blick och knutna händer gick han fram och tillbaka på golvet, noga bevakad af Jean, hvilken väl visste, att han i hvilket ögonblick som helst kunde vänta ett lömskt öfverfall. Slutligen stannade han alldeles likblek framför Jean Bernard och sporde med en stämma, som han sökte göra fast och lugn:

»Vet ni, hvarför ni förbjuder mig att söka vinna Louises hand?»

(Forts.)

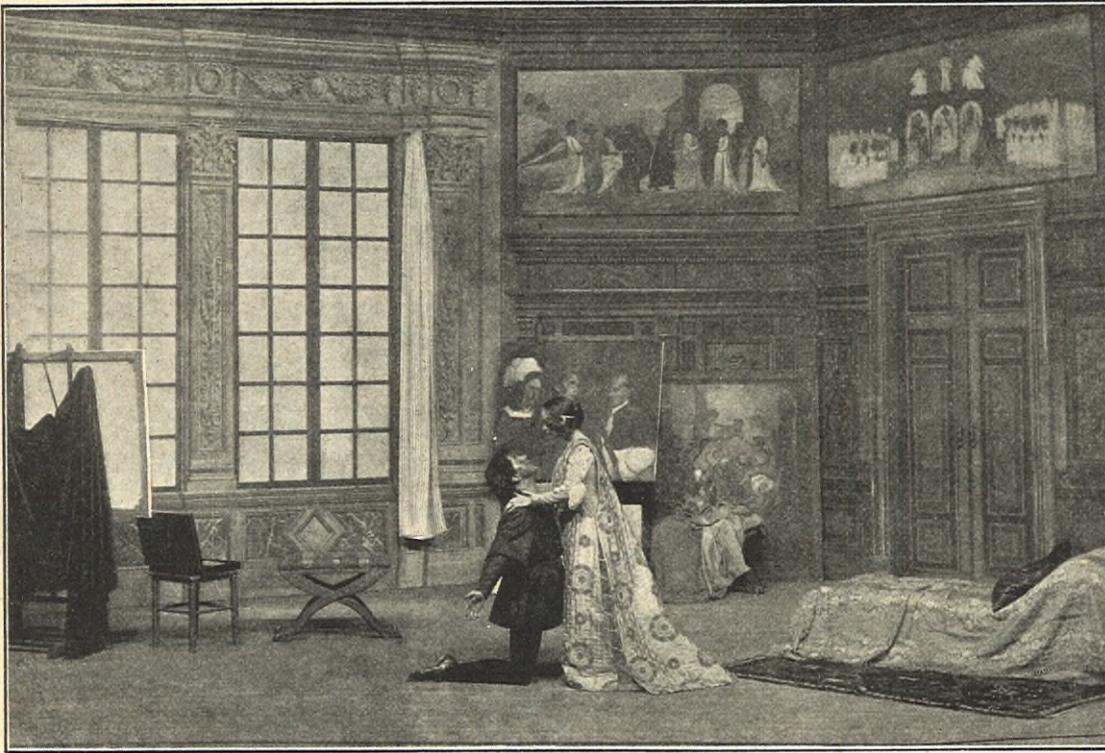


CARL SNOILSKYS SAMLADE DIKTER — se där höstens stora poetiska gåfva till allt Sveriges folk! Det är djupt vemod förbunden med den gåfvan, det är santt, så visst som smärtan öfver förlusten af vår störste och folkälskaste skald ännu är så svidande ny, men detta vemod bör också vara oss den kraftigaste tillskyndan att icke försumma att göra oss delaktiga af hans testamentet, den diktskatt hans fosterländska och upphöjda sängmö efterlämnat. Före sin död hade skalden själf ordnat den samlade upplaga af sina dikter, som nu börjat utgifvas på Hugo Gebers förlag. I denna komma att medtagas flere ej förut offentliggjorde skaldestycken, och det hela fördelas på fem band, omkring 20 häften à 75 öre pr häfte, ett pris som för hela verket betydligt understiger hvad de hittills befintliga upplagorna betingat. Slutligen må nämnas att professor Karl Warburg, den utmärkte litteraturhistorikern, förser arbetet med en af flere porträtt illustrerad lefnadsteckning och karaktäristik öfver skalden.

»Henrik Ibsen i hans lifskamp och hans verk» lyder titeln på en intressant litterär studie af den kände kritikern Hellen Ländgren, hvilken i dagarne utkommit på Wahlström och Widstrands förlag. På ett om den innerligaste förståelse vittnande sätt genomgår och belyser författaren den store siarens diktning allt från ungdomslyriken och ungdomsdramerna, »Gillet på Solhaug», »Fru Inger till Östråt» och »Härmännen på Helgeland», till det senaste skedets produktion, »Lille Eyolf», »John Gabriel Borkman» och »När vi döda vakna». Den tankväckande boken, som alltigenom präglas af författarens eleganta och underhållande framställningskonst, är tillägnad hans moder, författarinnan fru Amanda Kerfstedt.

Bland den sista tidens litterära nyheter vilja vi i dag också anteckna Sigurds sedvanliga årsbok, hvilken denna gång bär det svenskt gemytligt ljudande namnet »Svenssons», och som, utom den ett par hundra sidor omfattande titelnovellen, som påbröd äfven bjuder på några kortare skisser och humoresker. Den populäre författarens goda berättareegenskaper förneka sig lika litet i denna samling som i den långa raden af föregående och betrygga den solida publikframgång, som »Sigurd» mer än de flesta af våra författare alljämt kan glädja sig åt. (Hugo Gebers förlag.)

J. N.—G.



TOR HEDBERGS VERSDRAMA »GIORGIONE» PÅ DRAMATISKA TEATERN. AMBROGIO (HR KÅGE) GÖR SILVIA (FRU BOSSE) SIN KÄRLEKSFÖRKLARING. A. RYDIN FOTO.



KUNGL. TEATERN gaf den 4 dennes, unionsdagen, sin andra symfonikonsert efter ett avslutande norskt program och under anförande af kapellmästaren vid norska nationaltheatret *Johan Halvorsen*. Som ett slags programmotto utfördes först under förste hofkapellmästaren Nordqvists ledning »Ja, vi elsker», som af den fulltaliga och högtidsklädda publiken åhördes stående.

Herr Halvorsen beträdde därefter anförarpallen och hofkapellet utförde Griegs målade och stämningfulla konsertuvertyr »I höst», hvarefter följde Chr. Sindings briljanta och fantasifulla piano-konsert i Dess dur, hvares vackra andante särskildt fängslade. Pianostämman tolkades förtjänstfullt af hr *Karl Nissen*, en ung son till den i dagarne bortgångna framstående norska pianisten Erika Lie-Nissen. Af egna kompositioner framförde hr Halvorsen »Måneskinsmöyerna», dans visionaire för orkester, och förspelet till andra akten af



J. HALVORSEN.

Björnsons »Kongen», äfvensom en förtäffligt gjord instrumentering af Griegs bekanta »Brudföljet drager förbi» samt tillsammans med hr *L. Zetterqvist* en »Passacaglia» för violin och viola (fritt efter Händel), hvilket sistnämnda nummer genom sitt utmärkta utförande framkallade entusiastiskt bifall. Hufvud- och avslutningsnummer var Svendsens ypperliga och strålande d-dur-symfoni, i hvilken hvarje sats, men i all

synnerhet scherzot hälsades med det lifligaste bifall. Det hela afslöts med kungssången, som likaledes åhördes stående. Publiken, bland hvilken märktes konungen, prins Carl och prinsessan Ingeborg samt hertiginnan af Dalarna, hade allt skäl att vara belåten med sin afton, liksom ock dirigenten och hofkapellet med hvarandra. (Som bekant ägde samtidigt en svensk konsert rum å Nationalteatern i Kristiania under anförande af hr Tor Aulin och medverkan af hr Stenhammar.)

På fredagen den 6 dennes tog fru *Vilhelmina Strandberg* för alltid afsked från vår lyriska scen, där hon samvetsgrant och med framgång verkat i ej mindre än 35 år. Då vi redan haft hennes porträtt och biografi i Idun (nr 46 år 1892), nöja vi oss här med att konstatera, att hon på denna sin recettafton — tyvärr var det ej fullt hus — blef föremål för den hjärtligaste hyllning och fick

mottaga en mängd kransar och blommor. Som markisinnan i »Regementets dotter» hade hon valt att taga afsked, och denna roll hör också till hennes bästa uppgifter under de senare åren. Äfven nu utförde hon densamma synnerligen förtjänstfullt. Det kom denna afton något af fest öfver denna visserligen melodiösa, men numera tämligen utnötta opera, tack vare särskildt fru *Hellström*, som obestriddligen är den bästa »regementsdotter» vi haft på mycket länge. Hon var helt enkelt briljant och sekunderades förtäffligt af hr *Sellergren* som Sulpice.

Programmet för aftonen inleddes med en anslående konsertafdelning, upptagande uvertyrerna till »Muntra fruarna», Södermans bekanta ballad »Tannhäuser», med utomordentligt bifall sjungen af hr *Lundqvist*, samt Ofelias aria ur »Hamlet» af Thomas, ypperligt föredragen af m:lle *Yvonne de Trévillé*, hvilken därjämte på ganska god svenska som extranummer föredrog folkvisan »Allt under himmelens fäste».

I måndags gafs »Lakmé» med m:lle *Yvonne de Trévillé* i titelpartiet. Hon gaf en synnerligen vacker och poetisk tolkning åt den indiska brahmandottern, och hennes höga, rena sopranstämma fick här rikt tillfälle att briljera med en utsökt sångkonst. Vi tro näppeligen, att den bekanta parialegenden med sina staccaton och drillar af någon annan här föredragits så klockrent och föremål för det lifligaste bifall. Hon understöddes förtäffligt af hr *Ödmann*, hvilkens Gérald hör till den uppburne sångarens bästa uppgifter. Hr Ö. är nu fullständigt återställd från den allvarsamma opasslighet, som, efter hvad från tillförlitligt håll upplysts, besvarade honom under Aino Acktës gästspel, och som då hindrade honom att uppträda. Han sjöng sin Gérald denna afton nästan »som i ungdomens vår», och k. teatern och publiken kunna vara tacksamma, så länge han står bi på detta sätt. Nya och tillfredsställande i sina roller voro fröknarna *Lagergren* och *Svärdström* som de båda unga engelska misserna äfvensom fröken *Karlsohn* som guvernanten och hr *Mandahl* som Frédéric.

DRAMATISKA TEATERN ger i dagarna ett till hälften nytt program genom att för första gången uppföra hr Tor Hedbergs versifierade enaktsdrama »Giorgione» samt som repris samme författares komedi »Guld och gröna skogar». Vi meddela här invid en bild från det förstnämnda stycket och skola i ett följande nummer återkomma till ett omnämnande af själfva föreställningen.

SVENSKA TEATERN har upptagit Alfred Capus komedi »Gamla och nya skolan», ett i flere afseenden kvickt stycke, men ändå så torrt och tomt, att publiken antingen gäspar eller blir förargad. Detta evinnerliga tröskande på temat äktenskapskilmässan och dess förutsättning: makens otrohet, kan knappt tilltala en nordisk publik längre. Sönerna af det gamla glada, fantasifulla

och spirituella Gallien hålla synbarligen på att vansläktas en smula; åtminstone är fantasien hos dramaturgerna därborta på venstra och högra Seine-stranden för närvarande betänkligt steril.

Stycket spelades på premiären bra af fruarna *Sandell* och *Fahlman* samt i de manliga hufvuduppgifterna af hr *Bæckström*, *Byström* och *Riego*. Fröken *A. Torsell* hade fått den mycket vanskliga uppgiften att framställa ett mellanting mellan parisisk borgarfru och kokott, en roll, som ej låg vidare bra för hennes fina ingénue-temperament. Uppsättning och regie voro mönstergilla.

VASATEATERN. Det är en underlig socken Källands socken i Västergötland. Där sjunga människorna visor om hjärteve och hjärtelust i både tid och otid och dansa folkdanser midt i arbetet, och gästgifvaren på orten är till den grad likgiltig för sin rörelse, att han lämnar skänkstugan vind för våg, så att de, som passera förbi, få opåtaladt gå in och förtära spritdrycker i obegränsade kvantiteter. Ja, så går det till på den trakten, om man får tro den vittra dam, som under märket Nils Jonsson låtit uppföra folkstycket »Vis-Johan» på Vasateatern.

Hennes folkliga dramatik torde emellertid kunna ha en uppgift att fylla, men då tarfvas det att hon fördjupar densamma därhän att den får verklighetsprägel och att typerna inte skisseras upp efter gammal teaterschablon. Den dag författarinnan nått så långt i sin utveckling, skall hennes framträdande blifva mera berättigadt än nu och hon själf hälsas som en kraft inom vår dramatiska litteratur.

Som »Vis-Johan» utvecklade hr *Barcklind* fart, värme och godt humör i en grad, som redan från första scenen korade honom till aftonens hjälte och författarinnans räddare. Fru *Hjortberg* var en präktigt hemmansägareänka, frkn *Hamberg* en vacker bondtös, som dock kände sig föga hemmastadd i den färglösa rollen, fröken *Rustan* presterade en af sina kvinnotyper i den drastiska genren, hr *V. Lundberg* framställde förtäffligt en gammal räf till undantagsgubbe och en ung hr *Thorén* slutligen var en mycket lyckad bonddräng.

FRU MAIKKI JÄRNEFELT, den från förra musiksäsongen härstädes välkända finska sångerskan, gaf under loppet af nästförlutna veckan tvänne konserter i Vetenskapsakademiens hörsal. Vid båda hade en fulltalig och högst intresserad publik infunnit sig, den där slösade med entusiastiskt bifall. Sångerskan gjorde sig ock genom sitt förtäffliga föredrag väl förtjänt af denna hyllning. Röstens klingade fulltonig och varm, möjligen ibland något ansträngd i de högsta tonerna. Från den första konserten vilja vi särskildt framhålla de i mera modern stil hållna sångerna af Liszt och Wolf, mellan hvilka place-rats Tschajkowskys af en varm lyrik burna kompositioner. Hr *Armas Järnefelt* var godt representerad af flere romanser, bl. a. »Titania» och »Sunnantai», Sinding af den rörande »Sylvelin» och Backer-Lund af den kraftsprudlande »Stig, sol». På den andra konserten föredrogos romanser af Schubert, Brahms, Rich. Strauss (»Heimliche Aufforderung»), Sinding och Grieg samt finnarne Järnefelt, Merikanto och Sibelius. Men hvarför undviker fru J. ostentativt allt hvad svensk romansdiktning frambragt? Ej en enda svensk romans har förekommit på hennes program. — Hr Järnefelt dokumenterade sig både aftnarna som en ypperlig ackompanjatör.

ORGANISTEN ALBERT LINDSTRÖM gaf i söndags en af sina kända och mycket gouterade orgelkonserter i Jakobs kyrka. Hr L. visar allt fortfarande prof på synnerlig skicklighet i behandlingen af sitt tacksamma instrument. Förtjänstfullt biträde lämnades af konsertgifvarens dotter och af bassångaren G. Sjöberg, hvilka hvardera föredrogo ett par sångnummer.

NR 21 AF DAMERNAS MUSIKBLAD, utgifvet af fru *Ellen Sandels*, har utkommit med ett som vanligt beaktansvärdt innehåll. Musikafdelningen bjuder sålunda på »Aria pastorale» af *L. Spohr* samt ytterligare tvänne svenska originalkompositioner från Musikbladets pristäffling, nämligen »Borte», sång (till text af Ibsen) med pianoackompanjemang under motto: »Lux mea dux», och »Songes d'amour», Valse Boston. Textafdelningen innehåller musikrevyer från hufvudstaden och Göteborg, porträtt och biografi af kompositören Ludvig Spohr, en uppsats »Eccentriska kompositörer» m. m.

# KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN,

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 15—21 NOV. 1903.

**Söndag:** Klar buljong med petits-choux; stekt filet af slätvar med remouladesås; spädgris med syltade tomater och saladslingon; glacemaräng.

**Måndag:** Pudding af kokt kött med skiradt smör; soppa på blandad frukt.

**Tisdag:** Afredd buljong med ost-smörgåsar; stufvad lake med potatis.

**Onsdag:** Irländsk köttstufning; saft-soppa med mannagrynsflammeri.

**Torsdag:** Ärtor med fläsk; gräddkaka med sylt.

**Freitag:** Kåldomar; vinsoppa.

**Lördag:** Ärtpuré med jordärtskocker; bräckkorf med potatismos.

RECEPT:

Stekt filet af slätvar (f. 6 pers.). 2 kg. slätvar, 1½ msk. salt, 2 tsk. ättika, 1 ägg, 1 kkp. stötta skorpor, 3 msk. smör (60 gr.), 2 kkp. fiskbuljong.

Beredning: Fisken flås, urtages, sköljes väl och torkas med en fiskhandduk. Den skäres därefter i fileter, ryggbenet borttages nätt (på detta och skinnet kokas buljong att spåda fisken med), och fenorna klippas af. Fileterna gnidas in med en blandning af salt och ättika och få ligga 1 tim. De penslas med det uppvispade ägget och beströs med stötta skorpor. Smöret brynes i en läppanna fileterna läggas och brynas vackert i varm ugn, hvarefter fiskbuljongen påspådes och fisken får steka färdig omkr. ¼ tim. Den upplägges på varmt serveringsfat, och garneras med små kokta potatisar samt persilja. serveras med remouladesås.

Spädgris (f. 6 pers.). ½ spädgris (omkr. 2 kg.), 1½ msk. salt, ½ tsk. hvitpeppar, 3 msk. smör (60 gr.), ½ lit. buljong eller vatten.

Beredning: Grisen tvättas med en duk doppad i hett vatten, och gnides in- och utvändigt med kryddorna. Två msk. af smöret brynes i en läppanna, grisen lägges och brynes vackert på båda sidor. Den får därefter steka med svälsidan upp omkr. 2 tim. Under stekningen gnides svålen ofta med resten af smöret, inlagd i en linnelapp, den blir därigenom mör och vacker i färgen. Mot slutet af stekningen tillsättes bul-

jongen. Grisen skäres, upplägges på varmt serveringsfat och garneras med äppelmos och katrinplommon eller syltade tomater och persilja.

Såsen silas, skummas och serveras som jus, den kan ock afredas med litet mjöl samt afsmakas med citronsaft.

Glacemaräng (f. 6 pers.). Maräng: 5 små äggwhitor, 200 gr. socker.

Skumglace: 5 äggulor, 100 gr. strösocker, 4 dcl. tunn grädd, ¼ gr. vanilj, 3 dcl. tjock grädd.

Beredning: Äggwhitorna vispas till hårdt skum och vispningen fortsättes ¼ tim. Sockret nedsiktas därefter försiktigt i äggwhiteskummet. Massan lägges på väl rengjord, smorda och mjölade plåtar i form af aflånga maränger, som slätas öfver med en sked och beströs med socker. De gräddas i svag ugnsvärme tills de äro halftorra och släppa plåten, då de uttagas och få kallna.

Äggulorna röras med sockret i 20 min. Den tunna grädden kokas upp med vanilinet och tillsätts de rödda äggulorna under stark vispning. Krämen hällas tillbaka i kastrullen och får under fortsatt vispning sjuda, då den upphälles och vispningen fortsättes tills krämen är kall. Den till hårdt skum

slagna grädden nedröres, massan slås därefter i glacemaskin och vrides omkr. 15 min., hvarefter den nedpackas, och fryses 1—2 tim. Marängerna urhållas, fyllas med glace och serveras dubbla.

Stufvad lake (f. 6 pers.). 2 kg. lake, 2 msk. salt, 2 tsk. ättika, 4 msk. smör (80 gr.), 1 kkp. fint stötta skorpor, ½ lit. vatten, 3 tsk. citronsaff, 1 msk. franskt vin, 1 äggula.

Beredning: Laken flås, skäres upp och urtages, sköljes väl och torkas. Fenorna klippas bort och fisken ingnides med saltet och ättikan samt skäres i bitar. Rom och lever tillvaratagas, sköljas och kokas i saltadt vatten i särskildt kärl. En kastrull smörjes med 3 msk. af smöret, fisken vändes i de stötta skorporerna och nedlägges, öfverst lägges resten af smöret, fördeladt i små flockar. Sist tillsättes vattnet och fisken får sakta koka omkr. 20 min. Den upplägges på karott och såsen afsmakas med citronsafften och vinet samt afredes med äggulan och hälles öfver fisken. Den garneras med den i skifvor skurna rommen och levern.

Irländsk köttstufning (f. 6 pers.). 1½ kg. färbog, bringa eller hals, 2 små rödlökar, ½ msk. salt, ¼ tsk. hvitpeppar, 1 lit. kokande vatten, 2 lit. potatis.

Beredning: Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten, skäras i, för servering, lagom stora bitar, hvilka läggas på botten af järnkastrull. Mellan köttet strös kryddor och den skalade samt i skifvor skurna löken. Vattnet påhälls och köttet får sakta koka, med tätt slutet lock, omkr. 1 tim. Då lägges den skalade och i klyftor skurna potatisen, och anrättningen får ytterligare koka ½ tim.

Köttet serveras midt på fatet och potatisen rundt omkring.

Vinsoppa (f. 6 pers.). 1 citron, 150 gr. toppsocker, ½ lit. vatten, 4 dcl. franskt vin, 2 msk. potatismjöl, 4—5 äggulor, 2 msk. strösocker.

Beredning: Citronen sköljes väl och torkas. Skalet afrives mot sockret och saften utpressas. Vattnet kokas upp med sockret, citronsafften och 2 dcl. af vinet. Soppnan afredes med potatismjölet utrördt i resten af vinet och får ett godt uppskok. Äggulorna uppsvas med strösockret i soppskålen, och soppnan tillsläs under kraftig vispning. Den serveras varm med bisquits eller makroner.



Har Ni sett så vackra vy- och fantasikort Albert Andersson, Stockholm har att sälja? Pris 1 Kr., 1: 40 och 2: 80 för 100 stycken. Rekvirera genast!

**Silver**  
svenskt kontrolleradt,  
för bosättning, hedersgåf-  
vor och lysningspresenter.  
Största urval, billigast  
hos  
**K. ANDERSON,**  
Hofjuvelerare,  
i Jakobstorg 1.  
STOCKHOLM.

**FORSHAGA**  
**LINOLEUM**  
**MATTOR**

**Guldmedalj**

**Helsingborg**  
och  
**Karlstad**

**1903**

Hvad skola småttingarna göra?

Särdeles lämpliga, praktiska små arbeten erhållas från Kindergarten, 25 Kommandögatan, Stockholm.  
Treffliga födelsedagspaket à 2 och 3 kronor innehållande olika sysselsättningar, för barn 3—12 år Illustrerad prisurant!

**Kurs i klädsömnad.**  
Grundlig undervisning i mönsterritning, tillskärning, profning af skicklig sömmerska. Eleven syr endast eget arbete. Lektionstid 11—3. Grefsturegatan 30 B, 3 tr.  
A. T.: O. 43 82. **Selma Wahlgren.**



**VÄLKÄND. OÖFVERTRÄFFAD.**

Försäljes öfverallt i hela riket.

Se att etiketten är märkt:  
Eau de Cologne- & Parfumerie-Fabrik  
"GLOCKENGASSE N:o 4711"  
KÖLN.

Generalagent:  
**EMIL BOSTRÖM, Stockholm.**

Telegrafadress: 47 11.  
Rikstel. 47 11. Allm. Tel. 47 11.

**Pensionat.**

Ett mindre pensionat, välrekommenderadt och fullt uthyrdt finnes af en händelse att öfvertaga på förmånliga villkor af reel person, nu genast eller på nyåret. Svar till »6,000», pr., Linnégatan, Sthlm.

**Julpresenter.**

Till alla slags broderier komponeras mönster billigt och fort. Uppritade arbeten skickas om färg, mått och mönstergenre uppgifvas. Beställningar adresseras: Fru Anna Warodell, Vänersborg.

**LEDIGA PLATSER**

**Lärling, Lärarinna,**

hållst sådan, som genomgått seminarium, önskas för 7-årig flicka samt som hjälp och sällskap åt husmodern. Den sökand. som bör vara frisk samt af ett gladlytne och ej under 20 år, insändes svar med fotografi till Ingeniör Hugo Lundberg, Götafors, Waggeryd.

En å två kvinnliga kunna billigt få lära konditorierket förstklassigt. Vidare upplysningar lämnas om svar med porto, märkt »H. G. Konditori», under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm, f. v. b.

**Förtroendeplats!**

Ett medelålders, enkelt men bitadt fruntimmer med förmåga att ta hand om ekonomifdelningen i ett 1:sta klassens pensionat för god plats 1:sta januari, som husfru. Fordringar: energisk, sparsam, ordentlig, skicklig i finare matlagning, bakning, inläggningar och syltning. Vaa vid att göra uppsök, förmåga att handleda tjänare, ej rädd för att deltaga i arbetet och om så behöfs, kunna vara i husmors ställe. Svar för hänvisning till muntliga rekommendationer sändes till Hults pensionat, Kneippbadet.

För en anspråklös och frisk bättre flicka finnes plats som biträde till husmodern i en svensk läkarefamilj. Examinerad gymnast företrages. Svar om löneanspråk m. m. till Doktor G. Brand, Rue Joseph deux 43, Bruxelles, Belgien.

**Hushallerska!**

Hushallerska sökes, som är villig att ensam och med sparsamhet ordentligt förestå ett hushåll för änkan och 13 års gosse i en mindre köping. Svar med uppgift på lönepretention samt betyg till »Ankeman», Dimgelvik.

Anspråkl. bildad flicka, tyska eller tysktalande, önskas mot fritt vivre som sällskap. Svar till »Familjemedlem», Ystad p. r.

Själfständig verksamhet erbjudes »Barnavän» med intresse för och erfarenhet i lärlarinnekallet. Svar till »Verksamhet X. Y. Z.», under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm.

För bild. hushallsbiträden och barnfröknar finnes genast verkligt goda platser att söka. Nya Inackorderingsbyrå, Brunkebergsgatan 3 B, Sthlm. Etab. 1887.

Lärlarinnor, Vårdinnor, Sällskapsd., Affärs-, Hushålls- och Barnfröknar erhålla platser genom Norra Inack. Byrån, Mäster Samuelsgatan 62, Stockholm.

Anspråklös lärarinna, van att undervisa i vanliga skolämnen och musik erhåller nu eller till januari plats på landet. Betyg, fotografi och löneanspråk sändes under adress »Vestergötland» Göteborgs Aftonblads Annonkontor, Göteborg.

En ansp. åkslös, snäll och duktig flicka, som vill hjälpa till med alla inomhus förekommade göromål såsom städning, diskning m. m. kan få plats i god familj, om snar anmälan med rekommendationer och porträtt sändas till »Familjemedlem», Laholm, p. r.

Bildad, musikalisk förädrärlös flicka, omkring 18 år kan få plats som sällskap mot fritt vivre i barnlös familj. Svar »E. K.», p. r. Söderköping.

**Husmoder**  
å Wexiö lasarett.

Ett medelålders, ordentligt fruntimmer, som är vant att se om ett större hus, lasarett el. offentlig inrättning, kan få anställning såsom husmoder vid Wexiö lasarett från d. 1 nästkommande januari.  
Lön 400 kronor per år, eget rum och allt fritt. Ansökan fört 1/2 03 jämte betyg om den sökandes lämplighet insändes till **Lasarettsläkaren i Wexiö.**

Lärlarinna sökes till nyåret för tvänne 9—11-åriga flickor hos tjänstemannafamilj på landet. Svar märkt »1860», torde inom 1 dec. insändas till Svenska Telegrambyrån, Malmö.

**FJÄLLUFT.**

En frisk, ung, snäll och treflig flicka — 20 å 25 år — barnkär och något musikalisk samt hemmastadd i enklare matlagning — erhåller god anställning som sällskap hos yngre tjänstemannafamilj i en af Västerbottens läns vackraste lappmarknader. Svar med rekommendationer införväntas före den 22 november till jägmästare Kellberg, Stensele.

**PLATSSÖKANDE**

Exam. kvinnl. sjukgymnast önskar plats i fam., eller medf. patient på resor. Svar till »Anatomi», Gumælii Annonbyrå, Malmö.

Franska. Ung flicka, uppfostrad i Frankrike men hemma i alla husliga göromål önskar plats i familj, där man vill öfva sig i franskans talande. Lön önsklig men ej nödvändig. Bästa relationer gifvas och fordras. Svar till »M. de France», Iduns exp.

**Plats önskas**

af ung bättre flicka att gå frun tillhanda i godt hem på landet eller i midre stad. Liten lön önskvärd, men dock ej huvudsak. Svar till »Nu genast», Annonbyrå, Östra Larmgatan 1, Göteborg.

**En 20-årig**

flicka, som genomgått 5 klassar i elementarskola samt vistats 1 år i Tyskland, önskar plats i familj att tala och läsa tyska med barn, samt för öfrigt vara dem behjälplig vid läxläsning. Svar märkt »Deutsch», till Allm. Tidn. Kont. Gust. Ad. Torg, Stockholm.

Ung bildad, musikalisk flicka önskar plats hos fin äldre dam som sällskap och hjälp, eller i fin familj, där hon kan vara behjälplig med läxläsning och musik åt mindre barn, hälst i Sthlm eller dess närhet. Svar till »Prästgård», Iduns exp. f. v. b.

Plats som värdinna i aktadt ungarläroanstalt önskas, för att få sammanh. en ekonomiskt oberoende officersfru (änka). Är fullt kompetent åtaga sig ant. stads- eller landthushåll. Svar till »M. Jönköping p. r.

Ung flicka om 18 år af god familj önskar plats att gå frun tillhanda. Svar emot ses tacksamt under adress »O—a S—dt», Postkontoret Viktoriagat., Göteborg p. r.

Huslig flicka af god fam. önsk. mot fritt vivre och resa plats i godt hem för att deltaga i alla husliga göromål. Betyg från hushållsskola. Svar till »L—a», Askersund p. r.

Ung bättre flicka önskar plats i familj på landet som sällskap och hjälp. Kunnig i hushållsgöromål och handarbeten. Om barn finnes är villig hjälpa med läxläsning. Svar till »Henry», Iduns exp.

Bättre flicka önskar plats som sällskap och hjälp i god familj. Van vid husliga göromål samt villig och gladlynt. Om snart svar bedes till »Familjemedlem», Göteborg, p. r.

Hushallsvan, bild. flicka kun. i matlag., bak, söm., s. plats. Rask, enkel, sparsam, glad. Svar »P1 ktrogen», under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Sthlm.

Undervisningsvan fl. önskar pl. att läsa med mindre barn. Villig delt. i hush. Kunnig i finare handarb. Goda bet. Små pret. Svar till »X L», Iduns exp.

En i alla hushållsgöromål såsom matl., bak, söm., handarb. kunnig bildad, ordentlig flicka söker plats. Svar »Gladlynt», Iduns exp. f. v. b.

Enkel landsflicka önskar plats mot fritt vivre i ett godt hem på landet för att deltaga i alla inomhus förefallande göromål. Svar till »21 år», p. r. Walla.

**Duglig bättre flicka**

väl kunnig och erfaren i alla sysslor inom ett hem såsom matlagning, bakning, syltning m. m. söker plats antingen att förestå ett hem eller som biträde och sällskap åt husmoder. Svar för vidare meddelanden till »Arbete och Intresse», Malmö p. r.

Finnes någon bättre familj där en ung flicka kan få lära sig hushåll, mot en afgift af 25 kr. i månaden? Är villig att deltaga i hvarjehanda sysslor. Svar till K. L. M., Sala p. r.

En ung bättre flicka önskar gå frun tillhanda, hälst i en landsortstad ej för långt från Stockholm. Villig betala något. Kunnig i matlagning m. m. Svar märkt »Glad 24 år», sändes till Iduns exp.

Inackordering i fint, godt hem i Stockholm, erbjudes ung, bildad dam. Svar till »V Reel», Iduns exp.

**Djursholms Pensionat**

rekommenderas.  
En ung bättre flicka önskar komma i en fin familj eller herrgård att lära hushållet. Pris för halft år. Svar inom 8 dagar till »S. M. B.», 21 år, Iduns exp.

Ung bättre flicka önskar efter den 1 dec. eller 1 jan. inackordering uti glad och treflig familj där ungdom finnes. Eget rum och centralt läge önskas. Svar till »Karin», Iduns exp.

Schwarzwald. Inackordering erbjudes i min familj, herrar och damer, för öfning i tyska språket samt kontorsgöromål och hushåll, om så önskas. Naturskön trakt. Adr.: Baronin L. von Werschuer, Wolfach in Baden.

I vackert belägen prästgård, vid skog och sjö, kan en enkel, snäll flicka erhålla god inackordering, för att lära hushåll. Svar till »Hem», Frösök.

1:sta kl. inack. I ett trefl. och bild. hem hos änkefru, tyska från Hannover, f. d. lärarinna, tillf. gifves till konv. i tyska, franska och engelska och hjälp kan fås med läxor, kunna fl. af alla aldrar få god helinack. Prima ref. Fru Gabrielle Dahlström, Lorenbergsg. 1, II tr. Göteborg.

**Inackordering.**

God och billig inackordering på landet nära stad kan fås af äldre fruntimmer. Svar till »Inackordering», Nya Wermlands Tidn. kont., Karlstad.

**Till våren**

kunna 2 å 3 bildade kvinnliga alkoholister få god inackordering och vård hos äldre, bildad änkefru. Vidare genom bref till »Praktiserad», Iduns exp., Sthlm f. v. b.

**PARIS.**  
Familie française reçoit quelques pensionnaires désirant apprendre le français. Hautes références en Suède.  
**M:me Lehman.** 7 rue Scheffer.